

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRENCİ KAVRAMINA İLİŞKİN SAHİP OLDUKLARI ZİHİNSEL İMGELER

Ahmet SABAN*

Öz

Bu araştırma, öğretmen adaylarının (N=2847) öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri (metaforları) inceledi. Bu amaç için katılımcılar "Öğrenci . . . gibidir; çünkü . . ." ibaresini tamamlamadı. Veriler, nitel (içerik analizi) ve nicel (ki-kare) veri çözümleme teknikleri kullanılarak analiz edildi. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmen adayları öğrenci kavramına ilişkin toplam 156 adet geçerli metafor üretti. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından 11 farklı kavramsal kategori altında toplandı. Kavramsal kategoriler öğretmen adaylarının program türü, cinsiyeti ve sınıf düzeyi bakımından önemli derecede farklılık gösterdi. Metaforlar öğretmen adaylarının belli eğitimsel olgulara ilişkin sahip oldukları kişisel algılarını anlamada güçlü bir araştırma aracı olarak kullanılabilir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayları, öğrenci kavramına ilişkin zihinsel imgeler (metaforlar), program türü, cinsiyet ve sınıf düzeyine dayalı farklılıklar, olgubilim çalışması.

Abstract

This study investigated the metaphorical images that prospective teachers (N=2847) have on the concept of the student. Participants completed the phrase of "A student is like . . . because . . ." to indicate their conceptualizations of learner. Data was analyzed both qualitatively (i.e., content analysis) and quantitatively (i.e., chi-square). According to the results, totally 156 valid metaphorical images were identified and they are collected under 11 different conceptual categories. Significant differences are determined in the 11 conceptual themes as participants' gender, class level, and program type. Metaphors can be used as a powerful research tool to understand the prospective teachers' personal insights on the educational phenomena.

Keywords: Prospective teachers, metaphorical conceptualizations of learner, program type, gender, and class level differences, phenomenological research.

Son yıllarda, özellikle de Lakoff ve Johnson'un (2005) çalışmalarına dayalı olarak gelişen ve "zihinsel metafor teorisi" olarak adlandırılan bir perspektif söz konusudur. Eğer Lakoff ve Johnson'un (2005) da iddia ettiği gibi, kavram sistemimiz büyük ölçüde metaforik ise, o zaman düşünme tarzımız, tecrübe ettiğimiz her olgu ve günlük olarak yaptığımız her şey de bir bakıma metaforiktir. *Zihinsel metafor teorisi*ne göre, metaforun esası bir fenomeni/olguyu başka bir fenomene/olguya göre anlamak ve tecrübe etmektir (Lakoff & Johnson, 2005). Dolayısıyla metafor, X olgusunun Y olgusu gibi olduğunun açık veya örtük bir biçimde belirtilmesiyle oluşur. İşte metaforu bir zihinsel model olarak güçlü kılan durum da budur; yani, onun iki benzeşmez olgu arasında bir ilişki kurarak belli bir zihinsel şemanın başka bir zihinsel şema üzerine yansıtılmasına olanak vermesidir. Morgan'ın (1998: 14) da vurguladığı üzere: "Metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza sinen *bir düşünce biçimi* ve *bir görme biçimi* anlamına gelir." Bu yönüyle metaforlar, bir bireyin zihninin belli bir kavrayış biçiminden başka bir kavrayış biçimine doğru yönelmesini sağlayarak o bireyin belli bir olguyu başka bir olgu olarak görmesine olanak tanırırlar.

Metafor olgusu, ". . . bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak" (Arslan & Bayrakçı, 2006: 103) günümüz eğitimcilerinin dikkatini oldukça yoğun bir şekilde cezbetmektedir. Nitekim, ulusal ve uluslar arası eğitim literatüründe metaforu konu edinen çalışmalar oldukça yaygındır. Örneğin, Inbar (1996) 254 eğitimci ve 409 öğrenci ile gerçekleştirdiği bir çalışmada *öğrenci, öğretmen, müdür* ve *okul* kavramlarına ilişkin 7042 adet metafor topladı. Nitel ve nicel veri analiz süreçlerinin birlikte kullanıldığı bu araştırmanın bulgularına göre, eğitimcilerin yaklaşık %18'i öğrencileri *boş kutular* (örneğin, *şişe, kap, vazo*, vb) olarak algıladıkları sadece %7'lik bir öğrenci grubunun metaforları bu kategori altında yer aldı. Benzer şekilde, eğitimcilerin %10'u öğrencileri bir *çömlekçinin elindeki çamura* benzeten metafor imgelerini (örneğin, *sakız, dış macunu, hamur*, vb) sunarken sadece %3'e yakın bir öğrenci grubunun metaforları bu kategori altında yer aldı. Bu araştırmanın en çarpıcı bulgusu ise, öğrencilerin %33'ünün ve eğitimcilerin de yaklaşık %8'inin öğrenciyi *esir* (örneğin, *köle, mahkum, kafesteki kuş*, vb) olarak algılamasıydı.

Bozlk (2002) eğitimle ilgili bir dersi alan 49 birinci sınıf üniversite öğrencisinden dört farklı zamanda (dersin ilk haftası, ara sınav zamanı, dersin son haftası ve bir sonraki dönemde) olmak üzere kendilerini bir *öğrenci* olarak nasıl algıladıklarına ilişkin metafor üretmelerini istedi. Bu süreç sonucunda 35 adet

metafor elde edildi. Daha sonra bu metaforlar, aşağıdaki dört kategori altında toplandı: (1) *hayvan metaforları* (%37) (örneğin, *salyangoz, balık, kır faresi, ördek, katır, inek, kuş, deve, eşek, sincap*, vb), (2) *nesne metaforları* (%29) (örneğin, *sünger, renkli kalem, perde, bilgisayar programı*, vb), (3) *insan metaforları* (%26) (örneğin, *şeker yiyen çocuk, gözlemci, bebek, Alzheimer hastası*, vb) ve (4) *eylem metaforları* (%8) (örneğin, *ağaca tırmanma, yemek yeme*, vb). Yazara göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kendilerini pasif bir öğrenci olarak algılayarak ve öğrendiklerinin büyük bir kısmını yitirmiş olma kaygısıyla yüksek öğrenime gelmektedirler.

Saban (2004) 74'ü normal ve 77'si de ikinci öğretim olmak üzere toplam 151 giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının *öğretmen* kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları inceledi. Araştırmanın verileri, her öğretmen adayının “*Öğretmen . . . gibidir; çünkü, . . .*” ibaresini tamamlamasıyla elde edildi ve içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edildi. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının yaklaşık üçte ikiye yakın bir kısmı (%64) öğretmeni “*bilginin kaynağı ve aktarıcısı* (örneğin, *ansiklopedi*, vb.)”, “*öğrencileri şekillendirici ve biçimlendirici* (örneğin, *marangoz*, vb.)” ve “*öğrencileri tedavi edici* (örneğin, *doktor*, vb)” olarak algılamakla beraber geriye kalan üçte birlik bir kısmı da (%36) öğretmenlerin “*öğretirken eğlendirmesi* (örneğin, *tiyatro oyuncusu*, vb.)”, “*öğrencilerin bireysel gelişimlerini desteklemesi* (örneğin *bahçıvan*, vb.)” ve “*öğrencilere öğrenme sürecinde rehberlik etmesi* (örneğin, *pusula*, vb.)” gerektiğini savunmuştur.

Cerit (2006) ilköğretim okullarında öğrenim gören 600 beşinci sınıf öğrencisi ile bu okullarda görev yapan 203 sınıf öğretmeni ve 51 yöneticinin *okul* kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla inceledi. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen bir ölçek kullanılarak toplandı. Ölçekte yer alan okula ilişkin metafor imgeleri (18 adet) şunlardır: “bakım ve gözetim yeri”, “bilgi ve aydınlanma yeri”, “değişme ve ilerleme yeri”, “büyüme ve olgunlaşma yeri”, “disiplin ve otorite yeri”, “karmaşa ortamı”, “eğlence yeri”, “iş yeri”, “hapishane”, “fabrika”, “aile”, “tiyatro”, “sığınak”, “mahkeme”, “alış veriş merkezi”, “hoş ve güzel yer”, “takım” ve “orkestra”. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, okulun “*bilgi ve aydınlanma yeri*”, “*büyüme ve olgunlaşma yeri*”, “*değişme ve ilerleme yeri*”, “*aile*” ve “*takım*” olduğunu vurgulayan metaforlar bütün katılımcılar tarafından kabul görülürken okulun “*karmaşa ortamı*”, “*hapishane*”, “*fabrika*”, “*iş yeri*” ve “*alış veriş merkezi*” olduğunu vurgulayan metaforlar katılımcılar tarafından tercih edilmemiştir. Ayrıca, katılımcıların tercihleri arasında cinsiyete, göreve ve

kıdeme göre farklılıklar bulunurken eğitim durumuna göre herhangi bir fark bulunmamıştır.

Silman ve Şimşek (2006) ise, Türkiye'deki bir ilköğretim okulundan 13 öğretmen ve 4 yönetici ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir ilköğretim okulundan 10 öğretmen ve 1 müdür olmak üzere toplam 28 eğitimcinin “*okul*”, “*yönetici*”, “*veli*” ve “*merkezi yönetim*” kavramlarını betimlemede kullandıkları mecazları inceledi. Araştırmanın verileri, görüşme yöntemiyle toplandı ve içerik analizi tekniğiyle çözümlendi. Araştırmanın bulgularına göre, özetle, Türk eğitimcilerinin kullandıkları mecazlar genel olarak Türk okul sisteminin merkezi özellikleri üzerine odaklandı. Öte yandan, Amerikan eğitimcilerinin kullandıkları mecazlar ise, Amerikan okullarında iş birlikçi ve katılımcı bir kültürün daha çok hakim olduğunu ortaya koydu.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri *metaforlar* aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- (1) Öğretmen adaylarının *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar (ya da zihinsel imgeler) nelerdir?
- (2) Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
- (3) Bu kavramsal kategoriler öğretmen adaylarının program türü, cinsiyeti ve sınıf düzeyi bakımından farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırma, 2006-2007 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinin altı farklı programında öğrenim gören toplam 2847 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 1165'i erkek (%40.9) ve 1682'si de kız (%59.1) öğrencilerden oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının program türlerine göre dağılımı sırasıyla şu şekildedir: Sınıf Öğretmenliği (SÖ) 1394 (%49); İngilizce Öğretmenliği (İÖ) 510 (%17.8); Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ) 278 (%9.8); Fen Bilgisi Öğretmenliği (FBÖ) 252 (%8.9); Matematik Öğretmenliği (MÖ) 214

(%7.5); Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği (BÖTÖ) 199 (%7). Ayrıca, birinci sınıflardan 906 (%31.8), ikinci sınıflardan 552 (%19.4), üçüncü sınıflardan 712 (%25) ve dördüncü sınıflardan da 677 (%23.8) öğrencinin bu araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Bütün bu sonuçlara göre, katılımcıların yaklaşık yarıya yakın bir kısmı (%49) *sınıf öğretmeni adaylarından* ve diğer yarısı da (%51) *alan öğretmeni adaylarından* (FBÖ + BÖTÖ + İÖ + MÖ + SBÖ) oluşmaktadır. Benzer şekilde, katılımcıların yaklaşık yarıya yakın bir kısmı (%51.2) *giriş düzeyindeki öğretmen adaylarından* (1. ve 2. sınıf öğrencileri) ve diğer yarısı da (%48.8) *mezun aşamasındaki öğretmen adaylarından* oluşmaktadır. Son olarak, katılımcıların yaşları 17 ile 32 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 19.48 civarındadır (Standart sapma = 1.76).

Verilerin toplanması

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri ortaya çıkarmak amacıyla onların her birinden “*Öğrenci . . . gibidir;, çünkü . . .*” cümlesini tamamlaması istendi. Bu amaç için öğrencilere, sayfanın en üstünde bu ibarenin yazılı olduğu boş bir kağıt verildi ve onlardan bu ibareyi kullanarak ve sadece tek bir *zihinsel imge* (ya da *metafor*) üzerinde yoğunlaşarak düşüncelerini yaklaşık bir ders saati (45 dakika) içinde dile getirmeleri istendi. Metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda “*gibi*” kavramı genellikle “*metaforun konusu*” ile “*metaforun kaynağı*” arasındaki bağı daha açık bir şekilde çağrıştırmak için kullanılır. Bu çalışmada “*çünkü*” kavramına da yer verilerek katılımcıların kendi metaforları için bir “*gerekle*” (veya “*mantıksal dayanak*”) sunmaları da istendi. Öğretmen adaylarının kendi el yazılarıyla kaleme aldıkları bu kompozisyonlar, birer “*belge*” ve “*doküman*” olarak bu çalışmada temel veri kaynağı olarak kullanıldı.

Verilerin analiz edilmesi

Katılımcıların geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi, aşağıdaki beş aşamada gerçekleştirildi: (1) kodlama ve ayıklama aşaması, (2) örnek metafor imgesi derleme aşaması, (3) kategori geliştirme aşaması, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması ve (5) nicel veri analizi için verileri SPSS paket programına aktarma aşaması.

1. Kodlama ve ayıklama aşaması

Bu aşamada öncelikle katılımcılar tarafından üretilen metaforların alfabetik sıraya göre geçici bir listesi yapıldı. Bu amaç doğrultusunda adaylarının yazılarında belli bir metaforun belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmediğine bakıldı. Bu aşamada basitçe her katılımcının sunduğu kağıtta dile getirilen metafor kodlandı (örneğin, **oyun hamuru, defter, papağan, beyaz sayfa**, vb). Bu aşamada, ayrıca, herhangi bir metafor imgesini içermeyen kâğıtlar ile boş bırakılan kâğıtlar ayıklandı. Bazı katılımcılar, örneğin, bir metafor imgesini sunmak yerine, genel olarak, iyi bir öğrencide bulunması gereken nitelikleri tartıştı. Yine, bazı öğrenciler belli bir metafor imgesini dile getirdiği hâlde, söz konusu metafora ilişkin herhangi bir gerekçe (mantıksal dayanak) sunmadı. Bazı öğrenciler de birden fazla kategoriye ait özellikleri içeren metaforlar üretti. Bütün bu gerekçelere bağlı olarak yaklaşık 187 adet kâğıt elenerek araştırma kapsamı dışında bırakıldı.

2. Örnek metafor imgesi derleme aşaması

Katılımcıların *zayıf yapılı metafor imgelerini* içeren kağıtların ayıklanmasından sonra, toplam 156 adet *geçerli metafor imgesi* elde edildi. Bu aşamada, bu metaforlar tekrar alfabetik sıraya göre dizildi ve ham veriler ikinci kez gözden geçirilerek her metaforu temsil eden öğrenci kompozisyonlarından birer *örnek metafor ifadesi* seçildi. Böylece, 156 metaforun her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan öğrenci metafor imgelerinin derlenmesiyle birlikte bir “*örnek metafor listesi*” oluşturuldu. Bu liste, iki temel amaca yönelik olarak derlendi: (a) metaforların belli bir kategori altında toplanmasında bir başvuru kaynağı olarak kullanmak ve (b) bu araştırmanın veri analiz sürecini ve yorumlarını geçerli kılmak.

Ancak, öğretmen adaylarının kendi el yazılarıyla kaleme aldıkları metafor kompozisyonları birkaç cümle ile bir sayfa arasında değişti. Bu nedenle, seçilen bir metafor ifadesinin çok uzun olduğu durumlarda, katılımcıların kendi sözcükleri ve anlatım dili korunarak metaforun sadece en önemli boyutları aktarıldı. Aktarılmayan sözcükleri, cümleleri veya paragrafları simgelemek için metafor ifadesinde yan yana üç nokta (...) kullanıldı. Buna ek olarak, bir metafor imgesini kimin ürettiğine ilişkin kişisel bilgiler, söz konusu metafor ifadesinin hemen ardında yer alan parantez içinde kodlanmış olarak verildi. Bu kodların anlamları şunlardır: (1) Parantez içindeki “SÖ”, “FBÖ”, “BÖTÖ”, “İÖ”, “MÖ” ve “SBÖ” kısaltmaları öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri program türünü simgelemektedir (SÖ = Sınıf Öğretmenliği; FBÖ = Fen Bilgisi Öğretmenliği; BÖTÖ = Bilgisayar ve Öğretim

Teknolojileri Öğretmenliği; İÖ = İngilizce Öğretmenliği; MÖ = Matematik Öğretmenliği; SBÖ = Sosyal Bilgiler Öğretmenliği). (2) Parantez içindeki “1”, “2”, “3” ve “4” sayıları öğretmen adaylarının sınıf düzeylerini temsil etmektedir (1 = birinci sınıf; 2 = ikinci sınıf; 3 = üçüncü sınıf; 4 = dördüncü sınıf). (3) Parantez içindeki “E” ve “K” harfleri öğretmen adaylarının cinsiyetlerini belirtmek için kullanılmıştır (E = erkek; K = kız). Son olarak, aynı program türü, cinsiyet ve sınıf düzeyinde olan katılımcıları birbirinden ayırtmak, cinsiyeti simgeleyen harfin hemen ardından numaralandırma yapılmıştır.

3. Kategori geliştirme aşaması

Bu aşamada, temel olarak katılımcılar tarafından üretilen metafor imgeleri öğrenci olgusuna ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından irdelendi. Bu işlem esnasında özellikle 156 metafor hakkında oluşturulan “örnek metafor listesi” baz alınarak her metafor imgesinin öğrenci olgusunu nasıl kavramsallaştırdığına bakıldı. Bu amaç için, katılımcılar tarafından üretilen her metafor imgesi (1) metaforun konusu (yani, “öğrenci”), (2) metaforun kaynağı ve (3) metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki bakımlarından analiz edildi. Daha sonra her metafor imgesi öğrenciye ilişkin sahip olduğu perspektif bakımından belli bir tema ile ilişkilendirilerek (örneğin, “boş bir zihin”, “ham madde”, “sosyal sermaye”, “gelişen bir varlık”, “sosyal katılımcı”, vb), toplam 11 farklı kavramsal kategori oluşturuldu.

4. Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması

Geçerlik ve güvenilirlik, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak (veya artırmak) için kullanılan en önemli iki ölçüttür. “Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır” (Yıldırım & Şimşek, 2005, s. 257). Bu araştırmaya özgü olarak, araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla iki önemli işlem gerçekleştirildi: (1) Veri analiz süreci (özellikle de 11 kavramsal kategoriye nasıl ulaşıldığı) detaylı bir şekilde açıklandı. (2) Araştırmada elde edilen 156 metaforun her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan bir örnek metafor imgesi derlendi ve bu metafor imgelerinin tümüne bulgular kısmında yer verildi.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, araştırmada ulaşılan 11 kavramsal kategori altında verilen metafor imgelerinin söz konusu bir kavramsal kategoriye temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvuruldu. Bu amaç

doğrultusunda, aynı programda ders veren bir öğretim üyesine iki liste verildi: (a) 156 adet örnek metafor imgesinin alfabetik sıraya göre dizili olduğu bir liste ve (b) 11 kavramsal kategorinin adlarını ve özelliklerini içeren bir liste (bakınız Ek 1). Uzmanın bu iki listeyi de kullanarak birinci listedeki örnek metafor imgelerini ikinci listedeki 11 kavramsal kategoriyle (hiçbir metafor imgesini dışarıda bırakmayacak şekilde) eşleştirmesi istendi. Daha sonra, uzmanın yaptığı eşleştirmeler araştırmacının kendi kategorileriyle karşılaştırıldı. Karşılaştırmalarda *görüş birliği* ve *görüş ayrılığı* sayıları tespit edilerek araştırmacının güvenirliliği Miles ve Huberman'ın (1994: 64) formülü ($Güvenirlik = \text{görüş birliği} / (\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı})$) kullanılarak hesaplandı. Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır. Bu araştırmaya özgü olarak gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında %96 oranında bir *uzlaşma* (güvenirlik) sağlanmıştır. Güvenirlik çalışması kapsamında görüşüne başvuru alan uzman altı metaforu (**günah keçisi, bitki, kalem, su, hazine, kardelen**) araştırmacınınkinden farklı bir kategoriyle ilişkilendirmiştir. Bu durumda, $Güvenirlik = 156 / (150 + 6) = 0.96$ olarak hesaplanmıştır.

5. Nicel veri analizi için verileri SPSS paket programına aktarma aşaması

Toplam 156 adet metaforun belirlenmesinden ve bu metaforların oluşturduğu 11 adet kavramsal kategorinin geliştirilmesinden sonra, bütün veriler SPSS istatistik programına aktarıldı. Bu işlemten sonra, ilk olarak 156 metaforu ve 11 kategoriye temsil eden katılımcı sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplandı. Daha sonra, 11 kavramsal kategorinin katılımcıların program türüne, cinsiyetine ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak için üç adet bağımsız *Pearson χ^2* testi uygulandı ve sonuçlar analiz edilerek yorumlandı.

Bulgular

Öğretmen adayları *öğrenci* kavramına ilişkin olarak toplam 156 adet *geçerli metafor* üretti. SÖ öğrencileri 141, İÖ öğrencileri 99, FBÖ öğrencileri 79, BÖTÖ öğrencileri 71, MÖ öğrencileri 65 ve SBÖ öğrencileri de 72 adet metafor üretti. Toplam 156 metafordan 30 tanesi sadece iki katılımcı tarafından geliştirildi. Geriye kalan 126 metaforu temsil eden katılımcı sayısı ise, 2 ile 361 arasında değişmekte olup metafor başına düşen ortalama katılımcı sayısı yaklaşık olarak 18'dir. Böylelikle, 156 metafordan sadece 36'sı 18 (ortalama civarında) veya 18'den fazla

(ortalamanın üzerinde) bir katılımcı grubu tarafından geliştirildi. Geriye kalan 120 metafor ise 18'den daha az sayıda (ortalamanın altında) bir katılımcı grubu tarafından üretildi. Bütün katılımcılar tarafından ortak olarak dile getirilen ve ilk 10 sırada yer alan metafor imgeleri sırasıyla şunlardır: (1) **fidan** (12.7%), (2) **çiçek** (8.4%), (3) **hamur** (7.3%), (4) **beyaz sayfa** (4.8%), (5) **tohum** (4.5%), (6) **toprak** (3.5%), (7) **maden cevheri** (2.9%), (8) **odun parçası** (2.8%), (9) **kaset/CD** (2.1%), ve (10) **bilgisayar** (1.9%). Bu bölümde, ilk olarak *öğrenci* kavramına ilişkin bu araştırmada geliştirilen 11 kavramsal kategori tanıtılmaktadır. Daha sonra, bu kavramsal kategoriler program türü, cinsiyet ve sınıf düzeyi bakımlarından karşılaştırılmaktadır.

Kavramsal Kategoriler

1. Boş bir zihin olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 526 öğrenci (%18.5) ve 24 metafor (%15.3) temsil etmektedir (bakınız Tablo 1). Bu kategoriye ait yedi metafor ortalamanın üzerinde bir öğrenci grubu tarafından üretildi: (1) **beyaz sayfa** (%4.8), (2) **toprak** (%3.5), (3) **kaset/CD** (%2.1), (4) **bilgisayar** (%1.9), (5) **tarla** (%1.7), (6) **defter** (%0.8) ve (7) **yazı tahtası** (%0.7). Ayrıca, beş metafor (**beyaz sayfa**, **bilgisayar**, **defter**, **kaset/CD**, **toprak**) bütün öğrenciler tarafından ortak olarak dile getirildi.

Tablo 1

Boş Bir Zihin Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Beyaz sayfa	70 (5)	8 (3.2)	7 (3.5)	25 (4.9)	7 (3.3)	21 (7.6)	138 (4.8)
Toprak	69 (4.9)	7 (2.8)	1 (0.5)	16 (3.1)	2 (0.9)	5 (1.8)	100 (3.5)
Kaset/CD	30 (2.2)	11 (4.4)	2 (1)	12 (2.4)	2 (0.9)	4 (1.5)	61 (2.1)
Bilgisayar	21 (1.5)	5 (2)	6 (3)	9 (1.8)	8 (3.7)	4 (1.4)	53 (1.9)
Tarla	28 (2)	3 (1.2)	2 (1)	8 (1.6)	6 (2.8)	---	47 (1.7)
Defter	12 (0.9)	1 (0.4)	3 (1.5)	3 (0.6)	2 (0.9)	2 (0.7)	23 (0.8)
Yazı tahtası	7 (0.5)	2 (0.8)	2 (1)	8 (1.6)	---	---	19 (0.7)
Bardak	8 (0.6)	3 (1.2)	2 (1)	2 (0.4)	---	2 (0.7)	17 (0.6)
Kutu	4 (0.3)	---	---	4 (0.8)	1 (0.5)	1 (0.4)	10 (0.4)

Kumbara	2 (0.1)	1 (0.4)	---	---	5 (2.3)	---	8 (0.3)
Kova	3 (0.2)	1 (0.4)	1 (0.5)	1 (0.2)	1 (0.5)	---	7 (0.2)
Çöp kutusu	3 (0.2)	1 (0.4)	2 (1)	---	---	1 (0.4)	7 (0.2)
Çanta	---	---	---	4 (0.8)	1 (0.5)	---	5 (0.2)
Hard disk	2 (0.1)	---	2 (1)	1 (0.2)	---	---	5 (0.2)
Ardıye	2 (0.1)	---	3 (1.5)	---	---	---	5 (0.2)
Havuz	1 (0.1)	1 (0.4)	---	---	---	2 (0.7)	4 (0.1)
Buzdolabı	3 (0.2)	---	---	---	---	---	3 (0.1)
Çuval	----	---	---	3 (0.6)	---	---	3 (0.1)
Balon	1 (0,1)	1 (0.4)	---	---	---	---	2 (0.1)
Banka hesabı	2 (0,1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Baraj	2 (0,1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Günlük	2 (0,1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Posta kutusu	2 (0,1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Bavul	1 (0.1)	---	1 (0.5)	---	---	---	2 (0.1)

Toplam

Öğrenci	274 (19.7)	45 (17.9)	34 (17.1)	96 (18.8)	35 (16.4)	42 (15.1)	526 (18.5)
Metafor	22 (15.6)	13 (16.4)	13 (18.3)	13 (13.1)	10 (15.3)	9 (12.5)	24 (15.3)

SÖ, Sınıf Öğretmenliği; FBÖ, Fen Bilgisi Öğretmenliği; BÖTÖ, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği; İÖ, İngilizce Öğretmenliği; MÖ, Matematik Öğretmenliği; SBÖ, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği.

Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenci, boş bir beyne sahiptir (**bardak, bavul, beyaz sayfa, kutu, yazı tahtası**).

“Öğrenci, su (bilgi) ile doldurulmayı bekleyen boş bir **bardak** gibidir . . .”
(SÖ/3/K₂)

“Öğrenci, eşya (bilgi) taşımak için kullanılan boş bir **bavul** gibidir . . .”
(SÖ/3/E₂)

“Öğrenci, **beyaz bir sayfa** gibidir. Öğretmen, kendisinde mevcut olan bilgileri bu beyaz sayfaya aktarır . . . Öğretmen ne yazarsa, kağıt (öğrenci) onu okur.” (SÖ/1/K₁)

“Öğrenci, boş bir **kutu** gibidir; çünkü öğretmenler onu her türlü bilgiyle doldurabilir.” (SÖ/3/K₁)

“Öğrenci, boş bir **yazı tahtası** gibidir, öğretmen de bir tebeşir . . . Öğrenci okula ilk başladığında henüz bilgiden yoksundur. Tıpkı boş bir yazı tahtası gibi zamanla öğretmenin bilgileriyle dolmaya başlar.” (İÖ/2/K₁)

(2) Öğrencinin beyni sınırsız kapasitededir (**bilgisayar, çanta, hard disk, kova**).

“Öğrenci, **bilgisayar** gibidir; çünkü . . . öğrencinin beyni, tıpkı bilgisayar gibi, her türlü bilgiyi alabilecek kapasitedir.” (BÖTÖ/2/E₁)

“Öğrenci, boş bir **çanta** gibidir; çünkü içine ne kadar eşya (bilgi) konulsa da asla dolmaz.” (MÖ/1/E₁)

“Öğrenci, bilgisayarın **hard disk**i gibidir; çünkü bilgi alma kapasitesi sınırsızdır.” (BÖTÖ/3/E₁)

“Öğrenci, dibi delik bir **kova** gibidir; çünkü içine ne kadar su (bilgi) doldursan da asla dolmaz.” (İÖ/3/E₁)

(3) Öğrenci, bütün bilgileri olduğu gibi zihnine kaydeder (**ardıye, çöp kutusu, çuval, toprak**).

“Öğrenci, **ardıye** gibidir; çünkü içine ne konursa, gerekli-gereksiz ayırımı yapmadan onu olduğu gibi muhafaza eder.” (İÖ/3/E₂)

“Öğrenci, **çöp kutusu** gibidir; çünkü içine atılan her şeyi (bilgiyi) faydalı-faydasız ayırımı yapmadan olduğu gibi alır.” (SBÖ/3/K₁)

“Öğrenci, boş bir **çuval** gibidir; çünkü zihnine ne kadar bilgi yüklense de onu taşımak zorundadır.” (İÖ/4/E₁)

“Öğrenci, **toprak** gibidir; çünkü iyi ve kötü ayırımı yapmadan her şeyi içine alır.” (İÖ/1/K₁)

(4) Öğrenme, bilgi biriktirme ve depolama sürecidir (**balon, baraj, buzdolabı, havuz, kumbara**).

“Öğrenci, hava (bilgi) verdikçe şişen boş bir **balon** gibidir; ” (FBÖ/2/E₁)

“Öğrenci, su (bilgi) depolamak için kullanılan boş bir **baraj** gibidir.”
(SÖ/2/E₁)

“Öğrenci, **buzdolabı** gibidir; . . . çünkü beyninin içinde bilgi saklar.”
(SÖ/3/K₄)

“Öğrenci, içi su (bilgi) ile doldurulan boş bir **havuz** gibidir.” (SÖ/3/E₁)

“Öğrenci, öğretmenin parasını (bilgisini) biriktirdiği bir **kumbara** gibidir.”
(MÖ/4/K₁)

(5) Öğretme, bilgi aktarma sürecidir (**banka hesabı, defter, günlük, kaset/CD, posta kutusu, tarla**).

“Öğrenci, öğretmenin parasını (bilgisini) yatırdığı bir **banka hesabı** gibidir.”
(SÖ/1/E₁)

“Öğrenci, boş bir **defter** gibidir ve öğretmen bu deftere ne yazarsa, öğrencinin zihninde o kalır . . . Defterin öğretmene “Neden bana yazıyorsun?” ya da “Ben matematik defteri olacaktım, ama sen beni fizik defteri yaptın” deme hakkı yoktur . . . Kısacası, öğretmen bu boş deftere istediği gibi yazar.” (SÖ/2/K₁)

“Öğrenci, öğretmenin içine her şeyini yazdığı bir **günlük** gibidir.” (SÖ/3/K₃)

“Öğrenci, boş bir **kaset/CD** gibidir; çünkü öğretmenden aldığı bütün bilgileri hafızasına olduğu gibi kaydeder.” (SBÖ/4/K₁)

“Öğrenci, öğretmenin mektuplarını (bilgilerini) göndermek için kullandığı bir **posta kutusu** gibidir.” (SÖ/2/K₂)

“Öğrenci, boş bir **tarla** gibidir. . . Tıpkı bir çiftçinin tarlaya tohum ekmesi ve hasat zamanı ürününü toplaması gibi, öğretmen de her öğrencinin beynine yüklediği bilgileri sınav zamanı gelince toplamak ister . . . Tarlaya ne ekersen, onu biçersin.”
(FBÖ/4/E₁)

2. Pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 147 öğrenci (%5.2) ve 23 metafor (%14.7) temsil etmektedir (bakınız Tablo 2). Sadece bir metafor (**sünger** %0.7) ortalamanın üzerinde bir değer almıştır. Ayrıca, **ezber makinesi** metaforu bütün katılımcılar arasında ortaktır.

Tablo 2

Pasif Bilgi Alıcısı Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Sünger	8 (0.6)	3 (1.2)	4 (2)	3 (0.6)	---	2 (0.7)	20 (0.7)
Ezber makinesi	2 (0.1)	1 (0.4)	1 (0.5)	2 (0.4)	5 (2.3)	1 (0.4)	12 (0.4)
Hamal	6 (0.4)	---	---	1 (0.2)	4 (1.9)	1 (0.4)	12 (0.4)
Müşteri	6 (0.4)	1 (0.4)	2 (1)	---	1 (0.5)	1 (0.4)	11 (0.4)
Video kamerası	3 (0.2)	1 (0.4)	1 (0.5)	1 (0.2)	---	5 (1.8)	11 (0.4)
İnek	1 (0.1)	4 (1.6)	---	1 (0.2)	3 (1.4)	---	9 (0.3)
Eşek	1 (0.1)	2 (0.8)	1 (0.5)	3 (0.6)	---	---	7 (0.2)
Fakir/yoksul	3 (0.2)	1 (0.4)	---	1 (0.2)	1 (0.5)	1 (0.4)	7 (0.2)
Anten	3 (0.2)	1 (0.4)	1 (0.5)	---	---	1 (0.4)	6 (0.2)
Dilenci	2 (0.1)	1 (0.4)	---	1 (0.2)	2 (0.9)	---	6 (0.2)
TV seyircisi	4 (0.3)	---	---	---	2 (0.9)	---	6 (0.2)
Fotoğrafçı	---	3 (1.2)	---	1 (0.2)	---	1 (0.4)	5 (0.2)
Baykuş	---	---	---	2 (0.4)	2 (0.9)	---	4 (0.1)
Ses kayıt cihazı	2 (0.1)	---	1 (0.5)	---	---	1 (0.4)	4 (0.1)
Kene	2 (0.1)	1 (0.4)	---	---	---	---	3 (0.1)
Deve	---	1 (0.4)	---	2 (0.4)	---	---	3 (0.1)
Mıknatıs	2 (0.1)	---	---	---	1 (0.5)	---	3 (0.1)
Ağacın kökü	3 (0.2)	---	---	---	---	---	3 (0.1)
Kartopu	---	1 (0.4)	---	2 (0.4)	---	---	3 (0.1)
Fotoğraf makinesi	1 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	---	2 (0.1)
Değirmen	2 (0.1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Ayçiçeği	2 (0.1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Yük arabası	1 (0.1)	---	1 (0.5)	---	---	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	57 (4.1)	21 (8.3)	12 (6)	21 (4.1)	22 (10.3)	14 (5)	147 (5.2)
Metafor	19 (13.4)	13 (16.4)	8 (11.2)	13 (13.1)	9 (13.8)	9 (12.5)	23 (14.7)

Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğretmen, bilginin temel kaynağıdır (**ağacın kökü, ayçiçeği, müşteri, TV seyircisi**).

“Öğrenci, **ağacın kökü** gibidir. Nasıl ki, bir ağacın kökü topraktan suyu ve mineralleri alırsa, öğrenci de öğretmenden bilgileri o şekilde alır.” (SÖ/3/K₅)

“Öğrenci, **ayçiçeği** gibidir, çünkü her zaman yüzünü güneşi olan öğretmenine doğru çevirir. Güneşten aldığı ışık (bilgi) ile büyür.” (SÖ/2/E₃)

“Öğrenci, ürün (bilgi) satın almak için süper markete giden bir **müşteri** gibidir . . .” (SBÖ/1/K₁)

“Öğrenci **TV seyircisi** gibidir . . . çünkü nasıl ki televizyon dünyada olup bitenler hakkında izleyicilere bilgi sunuyorsa, öğretmen de öğrencilerine hayat hakkında bilgi verir.” (SÖ/3/K₆)

(2) Öğrenci, öğretmenin bilgisine muhtaçtır (**anten, dilenci, fakir/yoksul**).

“Öğrenci, sinyalleri (bilgileri) almak için yönü radyo istasyonuna (öğretmene) doğru çevrilmiş bir **anten** gibidir.” (BÖTÖ/4/K₁)

“Öğrenci, **dilenci** gibidir; çünkü öğretmenden bilgi dilenir ve onun vereceği her türlü bilgiyi almaya hazırdır.” (MÖ/1/E₂)

“Öğrenci, başkasının parasına (bilgisine) muhtaç olan bir **fakir/yoksul** gibidir.” (SÖ/2/E₂)

(3) Bilginin öğrenci için pratiksel bir değeri yoktur (**deve, eşek, ezber makinesi, hamal, kartopu, yük arabası**).

“Öğrenci, sırtında sürekli olarak yük (bilgi) taşıyan bir **deve** gibidir.” (İÖ/2/K₂)

“Öğrenci, **eşek** gibidir, çünkü sırtında öğretmenin yükünü (bilgisini) taşır.” (FBÖ/3/K₂)

“Öğrenci, **ezber makinesi** gibidir, çünkü bilgileri anlamak yerine ezberlemek zorundadır . . . Öğrenci sınavdan önce bütün bilgileri hafızasına yükler ve sonra da hepsini unuttur, çünkü o bilgileri öğrenmemiştir.” (MÖ/3/K₂)

“Öğrenci, sırtında başkasının yükünü (bilgisini) taşıyan **hamal** gibidir . . . Nasıl ki hamalın taşıdığı yük kendisine ait değilse, öğrencinin de beyinde taşıdığı bilgi hiçbir zaman kendisine ait değildir.” (SÖ/1/E₃)

“Öğrenci eğitimi boyunca gün be gün bilgi yumağına dönüşen bir **kartopu** gibidir . . .” (FBÖ/4/K₂)

“Öğrenci, öğretmenin yüklediği bilgileri taşıyan bir **yük arabası** gibidir.”
(SÖ/1/E₄)

(4) Öğrenme, olgu ve olayları gözleyip beyne kaydetme sürecidir (**baykuş, fotoğrafçı, fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı, video kamerası**).

“Öğrenci **baykuş** gibidir; çünkü etrafında olup bitenleri çok dikkatli bir şekilde gözler.” (İÖ/4/K₁)

“Öğrenci, **fotoğrafçı** gibidir; çünkü etrafında gördüğü her şeyin bir resmini çeker.” (SBÖ/2/E₁)

“Öğrenci, **fotoğraf makinesi** gibidir; çünkü gördüğü her şeyi beynine kaydeder.” (SÖ/3/E₃)

“Öğrenci, **ses kayıt cihazı** gibidir; çünkü öğretmenin ağzından çıkan her şeyi olduğu gibi kaydeder.” (BÖTÖ/3/E₂)

“Öğrenci, her şeyi olduğu gibi kaydeden **video kamerası** gibidir; çünkü öğretmenin söylediği her söz veya yaptığı her hareket öğrenci tarafından olduğu gibi kaydedilir . . .” (SBÖ/4/E₁)

(5) Öğrenme, bilgileri içe çekme ve hazmetme sürecidir (**değirmen, inek, kene, mıknaş, sünger**).

“Öğrenci **değirmen** gibidir, çünkü sürekli olarak öğretmenden aldığı bilgileri öğütmeye çalışır.” (SÖ/1/E₂)

“Öğrenci, **inek** gibidir; çünkü öğretmenden aldığı bilgileri sindirmek için sürekli olarak geniş getirir.” (FBÖ/4/K₁)

“Öğrenci, **kene** gibidir; çünkü . . . öğretmenin bilgisini tıpkı bir kene gibi emer.” (FBÖ/3/K₁)

“Öğrenci, **mıknaş** gibidir; çünkü tıpkı mıknaşın demir parçalarını çektiği gibi, öğrenci de bilgileri beynine öyle çeker.” (MÖ/3/K₁)

“Öğrenci, **sünger** gibidir . . . çünkü süngerin suyu içine çekmesi gibi, öğrenci de kendisine sunulan bütün bilgileri aynen içine çeker.” (SÖ/4/K₂)

3. Bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 101 öğrenci (%3.5) ve 11 metafor (%7) temsil etmektedir (bakınız Tablo 3). Bu kategoride baskın olan iki metafor (**ayna** %1.6 ve

papağan %0.7) aynı zamanda bütün öğrenciler tarafından ortak olarak dile getirilmiştir.

Tablo 3

Bilgi Yansıtıcısı Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ	FBÖ	BÖTÖ	İÖ	MÖ	SBÖ	Toplam
	f(%)	f(%)	f(%)	f(%)	f(%)	f(%)	f(%)
Ayna	24 (1.7)	4 (1.6)	2 (1)	10 (2)	1 (0.5)	5 (1.8)	46 (1.6)
Papağan	11 (0.8)	2 (0.8)	1 (0.5)	1 (0.2)	3 (1.4)	1 (0.4)	19 (0.7)
Ay	9 (0.6)	1 (0.4)	1 (0.5)	2 (0.4)	---	---	13 (0.5)
Yıldız	5 (0.4)	---	---	1 (0.2)	---	---	6 (0.2)
Tepegöz	2 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	---	3 (0.1)
Fotosentez yapan bitki	1 (0.1)	2 (0.8)	---	---	---	---	3 (0.1)
Baskı makinesi	---	---	1 (0.5)	---	---	2 (0.7)	3 (0.1)
Fotokopi makinesi	1 (0.1)	---	---	---	1 (0.5)	---	2 (0.1)
Yankı	2 (0.1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Yazıcı	1 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	---	2 (0.1)
Gölge	2 (0.1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	59 (4.2)	9 (3.6)	5 (2.5)	15 (2.9)	5 (2.3)	8 (2.9)	101 (3.5)
Metafor	10 (7)	4 (5)	4 (5.6)	6 (6)	3 (4.6)	3 (4.1)	11 (7)

Bu kategoriye oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrencinin en temel görevi, öğretmenin bilgisini yansıtmaktır (**ay, ayna, gölge, yıldız**).

“Öğrenci **ay** gibidir; çünkü ayın güneşin ışınını yansıttığı gibi, öğrenci de öğretmenin bilgisini yansıtır.” (İÖ/3/K₁)

“Öğrenci, **ayna** gibidir; çünkü . . . öğretmen ne öğretirse öğrenci onu yansıtır.” (SÖ/1/K₂)

“Öğrenci, öğretmenin **gölgesi** gibidir; çünkü onun düşüncelerini, hayallerini ve duygularını simgeler . . . Öğrenci eğitim hayatının her döneminde öğretmenini takip ve taklit ederler.” (SÖ/4/E₁)

“Öğrenci, **yıldız** gibidir; çünkü yıldız kendi ışığını üretemez ama güneşten aldığı ışığı dünyaya yansıtır. Öğrenci de böyledir, bilgi üretemez ama öğretmeden aldığı bilgileri sınav kağıdına yansıtır.” (SÖ/3/K₇)

(2) Öğrenme, öğretmen tarafından aktarılan bilgileri olduğu gibi geri vermektir (**baskı makinesi, fotosentez yapan bir bitki, papağan, yazıcı**).

“Öğrenci, kitapların seri basımını gerçekleştiren bir **baskı makinesi** gibidir.” (BÖTÖ/1/E₁)

“Öğrenci, **fotosentez yapan bir bitki** gibidir, çünkü tıpkı bitkinin karbondioksit alıp oksijen verdiği gibi öğrenci de bilgi alır, ezberler ve sınavlarda geri verir.” (FBÖ/4/K₃)

“Öğrenci, **papağan** gibidir; çünkü öğretmen ne öğretirse onu tekrarlamak zorundadır.” (SÖ/1/K₃)

“Öğrenci, bilgisayardaki (kafadaki) bilgileri yazdıran bir **yazıcı** gibidir.” (SÖ/1/K₄)

(3) Bilgi, öğrenciden bağımsız olarak varolan bir olgudur (**fotokopi makinesi, tepegöz, yankı**).

“Öğrenci, **fotokopi makinesi** gibidir; çünkü nasıl ki bir fotokopi makinesi kendisine yüklenen bilgilerin aynısını bir kağıda aktarırsa, öğrenci de öğretmenden aldığı bilgilerin aynısını sınavda yansıtır.” (MÖ/2/E₁)

“Öğrenci, öğretmenin asetata yüklediği bilgileri olduğu gibi yansıtan bir **tepegöz** gibidir.” (SÖ/3/E₄)

“Öğrenci, **yankı** gibidir; çünkü öğretmenin bilgisini yankılar. Öğretmen ne konuşursa, öğrenci onu tekrar eder.” (SÖ/2/K₃)

4. Ham madde olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 644 öğrenci (%22.6) ve 25 metafor (%16) temsil etmektedir (bakınız Tablo 4). Bu kategoride başat olan 10 metafor sırasıyla şunlardır: (1) **hamur** (%7.3), (2) **odun parçası** (%2.8), (3) **taş/metal parçası** (%1.8), (4) **oyun hamuru** (%1.5), (5) **inşaat** (%1.3), (6) **su** (%1.3), (7) **çamur** (%0.9), (8) **ürün/mal** (%0.8), (9) **demir** (%0.7), ve (10) **buğday tanesi** (%0.7). Ayrıca, yedi metafor (**buğday tanesi, çamur, hamur, odun parçası, oyun hamuru, taş/metal parçası, ürün/mal**) bütün katılımcılar arasında ortaktr.

Tablo 4

Hammadde Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f(%)	FBÖ f(%)	BÖTÖ f(%)	İÖ f(%)	MÖ f(%)	SBÖ f(%)	Toplam f(%)
Hamur	121 (8.7)	13 (5.2)	12 (6)	26 (5.1)	20 (9.3)	16 (5.8)	208 (7.3)
Odun parçası	26 (1.9)	6 (2.4)	8 (4)	22 (4.3)	11 (5.1)	6 (2.2)	79 (2.8)
Taş/metal parçası	29 (2.1)	2 (0.8)	4 (2)	7 (1.4)	2 (0.9)	6 (2.2)	50 (1.8)
Oyun hamuru	24 (1.7)	4 (1.6)	4 (2)	4 (0.8)	3 (1.4)	4 (1.4)	43 (1.5)
İnşaat	22 (1.6)	3 (1.2)	1 (0.5)	10 (2)	---	2 (0.7)	38 (1.3)
Su	23 (1.6)	3 (1.2)	2 (1)	6 (1.2)	---	2 (0.7)	36 (1.3)
Çamur	11 (0.8)	2 (0.8)	1 (0.5)	5 (1)	3 (1.4)	5 (1.8)	27 (0.9)
Ürün/mal	7 (0.5)	1 (0.4)	3 (1.5)	6 (1.2)	5 (2.3)	1 (0.4)	23 (0.8)
İşlenmemiş demir	11 (0.8)	1 (0.4)	---	4 (0.8)	3 (1.4)	2 (0.7)	21 (0.7)
Buğday tanesi	8 (0.6)	2 (0.8)	1 (0.5)	3 (0.6)	1 (0.5)	4 (1.4)	19 (0.7)
Kitap	8 (0.6)	3 (1.2)	1 (0.5)	1 (0.2)	---	4 (1.4)	17 (0.6)
Halı/kilim	9 (0.6)	---	---	3 (0.6)	1 (0.5)	---	13 (0.5)
Kumaş parçası	4 (0.3)	1 (0.4)	---	2 (0.4)	1 (0.5)	3 (1.1)	11 (0.4)
Harç	7 (0.5)	---	---	---	4 (1.9)	---	11 (0.4)
Dantel	5 (0.4)	1 (0.4)	---	---	2 (0.9)	1 (0.4)	9 (0.3)
Bilgisayar programı	1 (0.1)	---	5 (2.5)	---	---	2 (0.7)	8 (0.3)
Plastik	4 (0.3)	---	---	---	2 (0.9)	---	6 (0.2)
Yemek malzemesi	5 (0.4)	---	---	---	---	---	5 (0.2)
Cam	3 (0.2)	---	---	2 (0.4)	---	---	5 (0.2)
Petrol	1 (0.1)	---	1 (0.5)	---	2 (0.9)	1 (0.4)	5 (0.2)
Sakız	2 (0.1)	1 (0.4)	---	---	1 (0.5)	---	4 (0.1)
Kalem	3 (0.2)	---	---	---	1 (0.5)	---	4 (0.1)
Çiğköfte	3 (0.2)	---	---	---	---	---	3 (0.1)
Şiir	3 (0.2)	---	---	---	---	---	3 (0.1)
Beste	2 (0.1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	339 (24.3)	43 (17.1)	43 (21.6)	100 (19.6)	60 (28)	59 (21.2)	644 (22.6)
Metafor	25 (17.7)	14 (17.7)	12 (16.9)	14 (14.1)	16 (24.6)	15 (20.8)	25 (16)

Bu kategoriye oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenci, öğretmenin şekil ve biçim verdiği bir ham maddedir (**çamur, çiğ köfte, oyun hamuru, plastik, yemek malzemesi**).

“Öğrenci, bir çömleğin önünde yoğrulmayı ve şekil almayı bekleyen **çamur** gibidir.” (SÖ/4/E₂)

“Öğrenci, **çiğköfte** gibidir; çünkü yoğruldukça pişer.” (SÖ/3/E₅)

“Öğrenci, **oyun hamuru** gibidir; çünkü öğretmenlerin fikir ve görüşleri altında tek taraflı olarak şekillenir.” (İÖ/3/K₂)

“Öğrenci, kolayca yoğrulan ve şekil verilen **plastik** gibidir.” (MÖ/4/K₂)

“Öğrenci, **yemek malzemesi** gibidir . . . Aşçının bu malzemeleri alıp insanlar için lezzetli bir yemek yapması gibi, öğretmen de öğrencileri topluma yararlı bir birey olarak kazandırır.” (SÖ/4/K₄)

(2) Öğretmen, öğrenciye şekil ve biçim veren bir ustadır (**beste, dantel, halı/kilim, petrol, sakız, su**).

“Öğrenci, **beste** gibidir . . . Tıpkı bir bestecinin çeşitli müzik eserleri bestelediği gibi, öğretmen de öğrencilerin beyinlerini kendi dünya görüşü ile şekillendirir.” (SÖ/3/K₈)

“Öğrenci, bir gelinlik kızın el emeği, göz nuru ile ördüğü **dantel** gibidir.” (SÖ/3/K₁₀)

“Öğrenci, bir dokumacının dokuduğu **halı** veya **kilim** gibidir . . . Tıpkı bir dokumacı gibi öğretmen de öğrencileri istediği motifle dokur.” (SÖ/4/K₃)

“Öğrenci, işlenmemiş **petrol** gibidir, öğretmen ise bir rafineri . . . Petrolün (öğrencinin) mazot, benzin, vb. ürünlere dönüşebilmesi için rafine edilmesi gerekir.” (SBÖ/3/E₁)

“Öğrenci, öğretmenin çiğnediği **sakız** gibidir . . .” (SÖ/1/K₅)

“Öğrenci, **su** gibidir, çünkü su içinde bulunduğu kabın şeklini alır . . . Öğrenci de her öğretmenin hoşlandığı ve nefret ettiği şeyleri bilir ve ona göre davranır.” (FBÖ/4/K₄)

(3) Öğretme, öğrencileri önceden belirlenmiş bir kalıba sokmaktır (**işlenmemiş demir, inşaat, kumaş parçası**).

“Öğrenci, **işlenmemiş demir** gibidir . . . Tıpkı bir demircinin ham olan demirden toplum için yararlı araçlar yapması gibi, öğretmen de öğrencileri terbiye ederek onları topluma yararlı bir vatandaş olarak kazandırır.” (İÖ/1/E₁)

“Öğrenci, temelleri yeni atılmış **inşaat** gibidir . . . Onu tamamlayacak bir ustaya (öğretmene) ihtiyacı vardır.” (SÖ/1/E₅)

“Öğrenci, bir terzinin elindeki **kumaş parçası** gibidir, çünkü terzinin dikmek istediği kıyafete göre şekil alır . . . Her kumaş aynı değildir, fakat hepsinden farklı kıyafetler yapılabilir. Öğrenciler de farklıdır. Her öğrenci aynı kalıba girmez, ama hepsinden topluma faydalı bireyler yetiştirilebilir . . . Kısacası, terzi kumaşı nasıl işlerse, öğretmen de öğrencisini aynı şekilde işler.” (SÖ/3/K₉)

(4) Öğretme, öğrencileri sosyal bir ürün olarak yetiştirmektir (**cam, hamur, kitap, şiir, taş/metal parçası, ürün/mal**).

“Öğrenci **cam** gibidir, öğretmen de bir camcı . . . çünkü öğretmen geleceğin genç beyinlerine şekil vererek onları topluma faydalı bireyler yapar.” (İÖ/4/K₃)

“Öğrenci, bir fırıncının önündeki **hamur** gibidir . . . Öğretmen de öğrencileri tıpkı bir fırıncının hamuru yoğurduğu gibi yoğurur ve onları topluma kazandırır.” (İÖ/4/K₂)

“Öğrenci, öğretmenin (yazarın) yazdığı bir **kitap** gibidir . . . Öğretmen her öğrenciyi yetiştirip mezun ettiğinde yeni bir kitap yazmış gibi olur.” (SBÖ/4/E₂)

“Öğrenci, bir şairin (öğretmenin) kaleme aldığı **şiir** gibidir . . .” (SÖ/2/K₄)

“Öğrenci, bir heykeltıraşın önünde şekil almayı bekleyen **taş/metal parçası** gibidir . . .” (SÖ/4/K₅)

“Öğrenci, seri üretimdeki bir **ürün/mal** gibidir, çünkü . . . eğitim sistemi içinde diğer öğrencilerle birlikte hep aynı kalıbın içerisine sokulmaya çalışılır.” (BÖTÖ/3/E₃)

(5) Öğretmen, toplumda kültür birliğini sağlamakla yükümlüdür (**bilgisayar programı, buğday tanesi, harç, kalem, odun parçası**).

“Öğrenci, öğretmen tarafından programlanan bir **bilgisayar programı** gibidir . . .” (BÖTÖ/4/E₁)

“Öğrenciler, değirmende öğütülmeyi bekleyen **buğday taneleri** gibidir . . .” (SÖ/2/E₄)

“Öğrenci, karılmayı ve belli bir kalıba dökülmeyi bekleyen **harç** gibidir.” (SÖ/4/E₃)

“Öğrenci, **kalem** gibidir, öğretmen ise kalemtraş . . . Öğretmen öğrencilerin istenmeyen yönlerini tıraşlayarak onları toplumun beklentileri ölçüsünde yetiştirmeye çalışır.” (SÖ/2/E₅)

“Öğrenci, yontulmamış bir *odun parçası* gibidir ve öğretmen de onu yontup kullanılabilir bir eşya hâline getiren bir marangoz . . . Öğretmenin öğrencileri yontma biçimine göre gelecek nesiller şekillenir.” (İÖ/1/K₂)

5. Özürlü bir varlık olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 51 öğrenci (%1.8) ve 12 metafor (%7.7) temsil etmektedir (bakınız Tablo 5). Bu kategoride sadece bir metafor (**yapboz**, %0.7) baskındır ve hiçbir metafor da bütün katılımcılar arasında ortak değildir.

Tablo 5

Özürlü Bir Varlık Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Yap-boz	8 (0.6)	2 (0.8)	2 (1)	3 (0.6)	5 (2.3)	---	20 (0.7)
Kitabın ilk taslağı	2 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	1 (0.4)	4 (0.1)
Kilitli bir sandık	3 (0.2)	---	---	1 (0.2)	---	---	4 (0.1)
Denklem	1 (0.1)	2 (0.8)	1 (0.5)	---	---	---	4 (0.1)
Sokak çocuğı	3 (0.2)	---	1 (0.5)	---	---	---	4 (0.1)
Şifre/kod	1 (0.1)	---	---	2 (0.4)	---	---	3 (0.1)
Tünel	1 (0.1)	---	---	2 (0.4)	---	---	3 (0.1)
Bozuk bir araba	---	1 (0.4)	---	1 (0.2)	---	---	2 (0.1)
Labirent	---	---	---	2 (0.4)	---	---	2 (0.1)
Hasta	1 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	---	2 (0.1)
Şizofren	---	---	---	1 (0.2)	1 (0.5)	---	2 (0.1)
Virüs	---	---	---	1 (0.2)	1 (0.5)	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	19 (1.4)	5 (2)	4 (2)	15 (2.9)	7 (3.3)	1 (0.4)	51 (1.8)
Metafor	8 (5.6)	3 (3.7)	3 (4.2)	10 (10.1)	3 (4.6)	1 (1.3)	12 (7.7)

Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenci, zihinsel açıdan defolu bir varlıktır (**kilitli sandık, kitabın ilk taslağı, labirent, tünel**).

“Öğrenci, **kilitli bir sandık** gibidir; çünkü içinden ne çıkacağı belli değildir.” (SÖ/4/K₆)

“Öğrenci, bir editörün önünde düzeltilmeyi bekleyen bir **kitabın ilk taslağı** gibidir . . . Öğretmen (editör) kitabı alır ve önce içeriğini anlamaya çalışır, sonra da dilbilgisi kuralları bakımından kitabı gözden geçirerek varsa hatalarını düzeltir.” (İÖ/1/E₂)

“Öğrenci, **labirent** gibidir; çünkü . . . öğretmenin öğrenciye ulaşmak (ilgi ve yeteneklerini keşfetmek) için büyük bir çaba sarf etmesi gerekir.” (İÖ/3/K₃)

“Öğrenci, ucu görünmeyen bir **tünel** gibidir; çünkü bu tünelin sonunda neyle karşılaşacağı tam olarak bilinmez.” (İÖ/3/K₄)

(2) Öğrenci, duygusal açıdan kusurlu bir varlıktır (**şizofren**).

“Öğrenci, psikolojik sorunları olan bir **şizofren** gibidir. Tıpkı bir şizofrenin bir terapistte ihtiyaç duyduğu gibi, öğrenci de psikolojik açıdan sağlıklı bir kişi olmak için öğretmene ihtiyaç duyar.” (MÖ/1/K₁)

(3) Öğrenci, davranışsal açıdan problemlili bir varlıktır (**bozuk araba**).

“Öğrenci, **bozuk bir araba** gibidir, öğretmen de bir tamirci. Tıpkı bir tamircinin arabanın bozuk parçalarını tamir ettiği gibi, öğretmen de öğrencinin istenmeyen davranışlarını düzeltir.” (FBÖ/2/K₁)

(4) Öğrenci, toplum tarafından istenmeyen bir varlıktır (**sokak çocuğu**).

“Öğrenci, ailesi tarafından terkedilmiş kimsesiz bir **sokak çocuğu** gibidir . . . eğer öğretmenler ona sahip çıkmazsa yok olup gider.” (SÖ/4/E₄)

(5) Öğretmenin en temel görevi, öğrencilerin hatalarını teşhis ve tedavi etmektir (**denklem, hasta, sokak çocuğu, şifre/kod, virüs, yapboz**).

“Öğrenci, öğretmen tarafından çözülmesi gereken çok bilinmeyenli bir **denklem** gibidir.” (BÖTÖ/2/K₁)

“Öğrenci, cehalet hastalığına yakalanmış bir **hasta** gibidir, öğretmen de onun bu hastalığını tedavi edecek bir doktor gibidir.” (SÖ/1/K₆)

“Öğrenci, öğretmen tarafından çözülmesi gereken bir **şifre** veya **kod** gibidir.” (İÖ/1/K₃)

“Öğrenci, **virüs** gibidir; çünkü öğretmen öğrencilerin beyinlerini zehirleyen hastalıklı fikirleri yok etmek için çalışır.” (MÖ/2/E₂)

“Öğrenci, **yapboz** gibidir, çünkü bütünü (öğrenciyi) anlamak için parçaları doğru bir şekilde birleştirmek gerekir.” (SÖ/1/E₆)

6. İtaatkar bir varlık olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 254 öğrenci (%8.9%) ve 17 metafor (%10.9) temsil etmektedir (bakınız Tablo 6). Bu kategoride aşağıdaki beş metafor baskındır: (1) **yarış atı** (%1.7), (2) **robot** (%1.6), (3) **gemi** (%0.7), (4) **bukalemun** (%0.6), ve (5) **esir/köle** (%0.6). Ayrıca, dört metafor (**esir/köle**, **kukla**, **robot**, **yarış atı**) bütün katılımcılar tarafından ortak olarak zikredilmiştir.

Tablo 6

İtaatkar Bir Varlık Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Yarış atı	20 (1.4)	7 (2.8)	3 (1.5)	11 (2.2)	3 (1.4)	4 (1.4)	48 (1.7)
Müzik enstrümanı	14 (1)	7 (2.8)	5 (2.5)	6 (1.2)	8 (3.7)	6 (2.2)	46 (1.6)
Gemi	11 (0.8)	2 (0.8)	1 (0.5)	4 (0.8)	---	2 (0.7)	20 (0.7)
Bukalemun	5 (0.4)	5 (2)	1 (0.5)	2 (0.4)	5 (2.3)	---	18 (0.6)
Esir/ köle	4 (0.3)	2 (0.8)	1 (0.5)	7 (1.4)	3 (1.4)	1 (0.4)	18 (0.6)
Koyun	4 (0.3)	2 (0.8)	1 (0.5)	5 (1)	---	5 (1.8)	17 (0.6)
Kukla	4 (0.3)	1 (0.4)	1 (0.5)	2 (0.4)	4 (1.9)	1 (0.4)	13 (0.5)
Asker	2 (0.1)	---	2 (1)	4 (0.8)	2 (0.9)	2 (0.7)	12 (0.4)
Yolcu	5 (0.4)	---	---	3 (0.6)	2 (0.9)	1 (0.4)	11 (0.4)
Müzik enstrümanı	4 (0.3)	1 (0.4)	---	2 (0.4)	---	1 (0.4)	8 (0.3)
Kobay	3 (0.2)	---	---	---	2 (0.9)	2 (0.7)	7 (0.2)
Günah keçisi	2 (0.1)	---	1 (0.5)	---	---	2 (0.7)	5 (0.2)
Sirk hayvanı	2 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	1 (0.4)	4 (0.1)
Tutuklu	1 (0.1)	1 (0.4)	---	1 (0.2)	---	1 (0.4)	4 (0.1)
Bilardo topu	2 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	---	3 (0.1)
Piyon	---	---	1 (0.5)	2 (0.4)	---	---	3 (0.1)
Vagon	3 (0.2)	---	---	---	---	---	3 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	99 (7.1)	28 (11.1)	17 (8.5)	52 (10.2)	29 (13.6)	29 (10.4)	254 (8.9)
Metafor	16 (11.3)	9 (11.3)	10 (14)	14 (14.1)	8 (12.3)	13 (18)	17 (10.9)

Bu kategoriye oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenci, tutsak bir varlıktır (**esir/ köle, günah keçisi, kobay, tutuklu**).

“Öğrenci, azat edileceği (mezun olacağı) günü bekleyen bir **esir** veya **köle** gibidir.” (FBÖ/1/K₂)

“Öğrenci, öğretmenlerin **günah keçisi** gibidir; çünkü hangi öğretmenin canı bir şeye sıklırsa, hıncını öğrenciden alır.” (SBÖ/4/E₃)

“Öğrenci, **kobay** gibidir; çünkü eğitimdeki bütün yenilikler onun üzerinde denir.” (SBÖ/1/K₂)

“Öğrenci, **tutuklu** gibidir; çünkü . . . sürekli olarak bir şeylerin cezasını çeker.” (SBÖ/3/K₂)

(2) Öğrenci, otoriteye kayıtsız şartsız itaat eder (**asker, bilardo topu, bukalemun, piyon, vagon**).

“Öğrenci, **asker** gibidir, öğretmen de onun komutanı . . .” (SBÖ/3/E₂)

“Öğrenci, öğretmen ve okul ilişkisi bir bilardo oyununa benzer. Öğrencinin bu oyundaki rolü **bilardo topu**, öğretmenin rolü isteka, okul ise bilardo masasıdır.” (SÖ/1/E₇)

“Öğrenci, **bukalemun** gibidir; çünkü öğretmene göre farklı şekillerde davranır . . . Öğrencinin kendi bireyselliği, fikirleri yoktur, her öğretmene uyum sağlamak zorundadır.” (FBÖ/1/K₁)

“Öğrenci, satranç tahtasındaki bir **piyon** gibidir; çünkü öğretmen onunla istediği gibi oynar.” (İÖ/4/K₄)

“Öğrenci, bir **vagon** gibidir, öğretmen ise o vagonları çeken lokomotif benzer. . .” (SÖ/1/E₈)

(3) Öğretmen, sınıfta neyi, niçin ve nasıl öğreteceğine karar veren tek otoritedir (**gemi, koyun, kukla, müzik enstrümanı, robot, sirk hayvanı, yolcu**).

“Öğrenci, uçsuz bucaksız denizdeki bir **gemi** gibidir. Nasıl ki, rotasını kaybetmiş bir gemi kendisini yönetecek bir kaptana ihtiyaç duyarsa, öğrencinin de öğretmene ihtiyacı vardır.” (SÖ/4/E₅)

“Öğrenciler, **koyun** gibidir; çünkü . . . öğrenim hayatları boyunca öğretmenleri tarafından sürekli olarak güdülürler.” (İÖ/3/E₃)

“Öğrenci, ipleri öğretmenin elinde olan bir **kukla** gibidir (örneğin, şuna çalış, şunu yap, şöyle davran . . .).” (BÖTÖ/3/E₄)

“Öğrenci, sürekli olarak akort edilmesi gereken bir **müzik enstrümanı** gibidir . . .” (İÖ/1/K₄)

“Öğrenci, belli rutin işleri yapmak için programlanmış bir **robot** gibidir . . . Öğrencilere sürekli olarak yapmaları gereken talimatlar verilir, ama onlara ne yapmak istedikleri asla sorulmaz.” (MÖ/1/K₂)

“Öğrenci, bakıcısının istediği hareketleri yapmak zorunda olan bir **sirk hayvanı** gibidir . . . Tıpkı bir sirk hayvanı gibi, öğrencinin de eğitilmesi ve terbiye edilmesi gerekir.” (SÖ/3/K₁₁)

“Öğrenci, **yolcu** gibidir, öğretmen de otobüs şoförü . . . Şoför yolcularını belli bir istikamete götürmek için yola çıkar. Öğretmen de öğrencilerini belli bir program dâhilinde eğitmeye çalışır.” (SÖ/2/E₆)

(4) Öğrenme, sınıftaki diğer öğrencilerle yarışmaktır (**yarış atı**).

“Öğrenci, **yarış atı** gibidir, çünkü başkasının belirlediği hedefler peşinde koşar . . . Öğrenci, tıpkı bir yarış atı gibi sınavdan sınava koşarak sınıftaki diğer öğrencilerle sürekli olarak yarışır.” (İÖ/1/K₅)

7. Sosyal sermaye olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 36 öğrenci (%1.3) ve 7 metafor (%4.5) temsil etmektedir (bakınız Tablo 7). Bu kategoride sadece bir metafor (**yatırım**, %0.7) baskındır ve hiçbir metafor da katılımcılar arasında ortak değildir.

Tablo 7

Sosyal Sermaye Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Yatırım	11 (0.8)	---	1 (0.5)	4 (0.8)	2 (0.9)	1 (0.4)	19 (0.7)
Doğal kaynak	1 (0.1)	2 (0.8)	---	---	1 (0.5)	2 (0.7)	6 (0.2)
Anahtar	2 (0.1)	---	1 (0.5)	---	---	---	3 (0.1)
Pencere	1 (0.1)	1 (0.49)	---	1 (0.2)	---	---	3 (0.1)
Köprü	---	1 (0.4)	---	---	---	1 (0.4)	2 (0.1)
Umut	---	---	1 (0.5)	1 (0.2)	---	---	2 (0.1)
Yol	2 (0.1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	17 (1.2)	4 (1.6)	3 (1.5)	5 (1)	3 (1.4)	4 (1.4)	36 (1.3)
Metafor	5 (3.5)	3 (3.7)	3 (4.2)	3 (3)	2 (3)	3 (4.1)	7 (4.5)

Bu kategoriye oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenci, içinde yaşadığı toplumun geleceği için bir garantördür (**anahtar, doğal kaynak, yatırım, yol**).

“Öğrenci, geleceğin **anahtarı** gibidir; çünkü yarınlarmızın saklı olduğu sandık ancak onlar sayesinde açılacaktır.” (SÖ/3/K₁₃)

“Öğrenciler, bir ülkenin **doğal kaynakları** gibidir. Toplumun geleceği bu doğal kaynakların etkin bir şekilde kullanılıp kullanılmadığına bağlıdır.” (FBÖ/4/E₂)

“Öğrenci, toplumun geleceği için bir **yatırım** gibidir; çünkü bir toplumun geleceği öğrencilerin iyi bir şekilde yetişmesine bağlıdır. Nasıl ki bir şirket sermayesini yatırım yaparak yarar sağlıyorsa, toplumlar da vatandaşlarını eğiterek gelecek için yatırım yaparlar . . . Her öğrenci okulu bitirip ileride bir meslek sahibi olduğunda, ailesine ve vatanına faydalı bir insan olur.” (SÖ/3/E₆)

“Öğrenci, geleceğe uzanan bir **yol** gibidir; çünkü yollar insanların (toplumların) ulaşmak istediği hedefler için birer araçtır.” (SÖ/1/K₈)

(2) Öğretmenin en temel görevi, öğrencileri toplumun geleceği için hazırlamaktır (**köprü, pencere, umut**).

“Öğrenci, geleceğe kurulmuş bir **köprü** gibidir . . . Köprü (öğrenci) öğretmen tarafından ne kadar sağlam inşa edilirse, toplumun geleceği de o kadar sağlam olur.” (SBÖ/3/K₃)

“Öğrenci, geleceğe açılan bir **pencere** gibidir, bu nedenle de öğrencilerin toplumun mimarları (öğretmenler) tarafından iyi eğitilmeleri gerekir.” (SÖ/3/K₁₄)

“Öğrenciler bir ülkenin **umutları** gibidir, o umutları yeşertip yaşatacak olan ise öğretmenlerdir.” (İÖ/1/E₃)

8. Değerli bir varlık olarak öğrenci

Bu kategoriye toplamda 119 öğrenci (%4.2) ve 6 metafor (%3.8) temsil etmektedir (bakınız Tablo 8). Bu kategoride baskın olan **maden cevheri** (%2.9) metaforu aynı zamanda bütün öğrenciler tarafından ortak olarak dile getirilmiştir

Tablo 8

Değerli Bir Varlık Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Maden cevheri	47 (3.4)	4 (1.6)	4 (2)	15 (2.9)	4 (1.9)	9 (3.2)	83 (2.9)
Hazine	5 (0.4)	2 (0.8)	---	3 (0.6)	---	1 (0.4)	11 (0.4)
Deniz/okyanus	5 (0.4)	---	1 (0.5)	1 (0.2)	---	2 (0.7)	9 (0.3)
Gökkuşağı	5 (0.4)	1 (0.4)	1 (0.5)	1 (0.2)	---	---	8 (0.3)
Ada	3 (0.2)	---	---	2 (0.4)	---	---	5 (0.2)
Buzdağı	3 (0.2)	---	---	---	1 (0.5)	---	4 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	67 (4.8)	7 (2.8)	6 (3)	22 (4.3)	5 (2.3)	12 (4.3)	119 (4.2)
Metafor	6 (4.2)	3 (3.7)	3 (4.2)	5 (5)	2 (3)	3 (4.1)	6 (3.8)

Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenci, kendine has özellikleriyle biricik bir varlıktır (**buz dağı, gökkuşağı, maden cevheri**).

“Öğrenci, **buz dağı** gibidir, çünkü görüldüğünden çok daha fazla meziyetlere sahiptir.” (SÖ/3/K₁₂)

“Öğrenci, **gökkuşağı** gibidir, çünkü nasıl ki gökkuşağı farklı renkleri içeriyorsa, her öğrencinin de keşfedilmesi gereken farklı özellikleri vardır.” (SÖ/4/K₇)

“Öğrenci, öğretmen tarafından keşfedilmeyi bekleyen bir **maden cevheri** gibidir. Kimisi bir altın, kimisi de bir elmas. Hepsi de birbirinden farklı özelliklere sahiptir . . .” (İÖ/4/K₅)

(2) Öğretmenin en temel görevi, öğrencilerin farklı ilgi, ihtiyaç ve özelliklerini keşfedip geliştirmektir (**ada, deniz/okyanus, hazine, maden cevheri**).

“Öğrenci, keşfedilmeyi bekleyen bir **ada** gibidir. Adada bulunan zenginlikler keşfedilmeyi bekler. Öğrencide bulunan ilgi ve yetenekler de öğretmen tarafından ortaya çıkarılmalı ve geliştirilmelidir.” (İÖ/1/K₆)

“Öğrenci, **deniz/okyanus** gibidir, çünkü derinlere indikçe çok farklı şeyler keşfedersin. Öğrenci de o kadar çok özelliğe sahiptir ki öğretmen bu özellikleri ancak çok uzun bir zaman içinde kavrar.” (SÖ/2/K₅)

“Öğrenci, *hazine* gibidir, öğretmen de *hazine* avcısı . . . Her öğrenci, gizil güçlerini keşfedecek bir öğretmene ihtiyaç duyar.” (SÖ/1/K₇)

9. Gelişen bir varlık olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 843 öğrenci (%29.6) ve 14 metafor (%9) temsil etmektedir (bakınız Tablo 9). Aşağıdaki dört metafor bu kategoride baskındır: (1) **fidan** (%12.7), (2) **çiçek** (%8.4), (3) **tohum** (%4.5), ve (4) **bebek** (%1.6). Ayrıca, beş metafor (**çiçek**, **kedi yavrusu**, **bebek**, **tohum**, **fidan**) bütün katılımcılar tarafından ortak olarak üretilmiştir.

Tablo 9

Gelişen Bir Varlık Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f(%)	FBÖ f(%)	BÖTÖ f(%)	İÖ f(%)	MÖ f(%)	SBÖ f(%)	Toplam f(%)
Fidan	193 (13.8)	37 (14.7)	31 (15.6)	49 (9.6)	20 (9.3)	31 (11.2)	361 (12.7)
Çiçek	110 (7.9)	19 (7.5)	17 (8.5)	53 (10.4)	10 (4.7)	30 (10.8)	239 (8.4)
Tohum	77 (5.5)	5 (2)	5 (2.5)	25 (4.9)	5 (2.3)	11 (4)	128 (4.5)
Bebek	12 (0.9)	6 (2.4)	3 (1.5)	20 (3.9)	2 (0.9)	3 (1.1)	46 (1.6)
Çocuk	4 (0.3)	3 (1.2)	1 (0.5)	---	1 (0.5)	4 (1.4)	13 (0.5)
Kuş yavrusu	2 (0.1)	3 (1.2)	---	2 (0.4)	1 (0.5)	5 (1.8)	13 (0.5)
Çırac	5 (0.4)	2 (0.8)	4 (2)	---	---	1 (0.4)	12 (0.4)
Kedi yavrusu	2 (0.1)	1 (0.4)	3 (1.5)	2 (0.4)	1 (0.5)	2 (0.7)	11 (0.4)
Evlat	3 (0.2)	1 (0.4)	---	2 (0.4)	---	1 (0.4)	7 (0.2)
Evcil hayvan	3 (0.2)	---	---	3 (0.6)	---	---	6 (0.2)
Civciv	2 (0.1)	1 (0.4)	1 (0.5)	1 (0.2)	---	---	5 (0.2)
Ördek yavrusu	2 (0.1)	---	---	---	---	1 (0.4)	3 (0.1)
Kaplumbağa	---	---	1 (0.5)	---	2 (0.9)	---	3 (0.1)
Buzağı	1 (0.1)	1 (0.4)	---	---	---	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	407 (29.2)	79 (31.3)	66 (33.2)	159 (31.2)	43 (20.1)	89 (32)	843 (29.6)
Metafor	13 (9.2)	11 (13.9)	9 (12.6)	9 (9)	8 (12.3)	10 (13.8)	14 (9)

Bu kategoriye oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenci, büyüyen ve gelişen bir varlıktır (**çırak, çocuk, tohum**).

“Öğrenci, bir işi veya mesleği öğrenmek için bir ustanın yanına verilen bir **çırak** gibidir.” (SÖ/3/E₇)

“Öğrenci, anne-babasının yardım ve desteğiyle yürüyemeye çalışan bir **çocuk** gibidir.” (SBÖ/1/E₁)

“Öğrenci, bir çiftçinin toprağa ektiği **tohum** gibidir . . . Tohum zaman içinde topraktan suyunu, gübresini ve diğer mineralleri, güneşten de ışığını alarak koskocaman bir ağaç olur . . . Öğrencinin toprağı, güneşi, suyu ve gübresi ise öğretmenidir.” (SBÖ/4/K₂)

(2) Öğrenme, gerçek hayat durumlarına uyum sağlamaktır (**buzağı, civciv, ördek yavrusu**).

“Öğrenci, yeni doğmuş bir **buzağı** gibidir; çünkü kendi ayakları üzerinde durmak için çabalar.” (FBÖ/2/K₂)

“Öğrenci, yumurtadan yeni çıkmış bir **civciv** gibidir; çünkü çevresinde olup biten her şeyi tanımak ve keşfetmek ister.” (SÖ/1/E₉)

“Öğrenci, hayatta kalmayı ve yaşamayı öğrenmeye çalışan bir **ördek yavrusu** gibidir.” (SÖ/1/E₁₀)

(3) Öğretmenin en temel görevi, öğrencilerin bireysel gelişimini desteklemektir (**bebek, çiçek, evcil hayvan, evlat, fidan, kaplumbağa, kedi yavrusu, kuş yavrusu**).

“Öğrenci, yeni doğmuş bir **bebek** gibidir; çünkü saf ve masumdur. Nasıl ki yeni doğmuş bir bebeğin ilgi, sevgi ve şefkate ihtiyacı varsa, öğrenci de böyledir.” (İÖ/4/K₅)

“Öğrenci, bahçıvanın (öğretmenin) ilgi ve bakımına muhtaç olan bir **çiçek** gibidir . . . Her çiçeğin ihtiyaçları farklıdır. Kimi yumuşak toprak, kimi güneş, kimi su, kimi ise ilgi ve sevgi ister. Öğrenciler de böyledir, her birinin bireysel ilgi ve ihtiyacı farklıdır.” (SÖ/4/ K₈)

“Öğrenci, **evcil hayvan** gibidir; çünkü bakıcısından (öğretmeninden) ilgi, sevgi ve koruma bekler.” (İÖ/4/K₆)

“Öğrenci, **evlat** gibidir . . . okul aileye benzer ve öğretmen de anne-babaya . . .” (SÖ/3/K₁₆)

“Öğrenci, toprağa yeni dikilmiş ve büyümesi için bahçıvanın (öğretmenin) ilgi ve bakımına ihtiyacı olan bir **fidan** gibidir.” (SÖ/3/K₁₅)

“Öğrenci, **kaplumbağa** gibidir, çünkü eğer dünyaya onun penceresinden bakamazsanız, kendi kabuğuna çekilir. Ancak, eğer ilgi ve yeteneklerini doğru keşfedip ona ulaşabilirsiniz, öğrenci kabuğundan dışarı çıkıp dış dünyayı tanımaya çalışır. Bunu başarabilmenin tek yolu ise, öğrenciyle empati kurabilmektir.” (MÖ/4/K₃)

“Öğrenci, yağmurun altında kalmış bir **kedi yavrusuna** benzer . . . Kediyi evine almak isteyen biri ona çok dikkatli davranmak zorundadır . . . Eğer onu (öğrenciyi) korkutursan, kaçır gider. Ancak, eğer onun seni sevmesini sağlarsan, hayatının önemli bir parçası hâline gelir.” (BÖTÖ/2/K₂)

“Öğrenci, yumurtadan henüz yeni çıkmış, uçmak için çabalayan bir **kuş yavrusu** gibidir . . . Nasıl ki kuş yavrusu yumurtadan yeni çıktığında aç, savunmasız ve annesine muhtaçsa, öğrenci de öğretmene muhtaçtır.” (İÖ/1/K₇)

10. Kendi bilgisinin inşacısı olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 84 öğrenci (%3) ve 12 metafor (%7.7) temsil etmektedir (bakınız Tablo 10). Bu kategorideki **arı/bal arısı** (%1.2) ve **dedektif** (%0.7) metaforları baskındır. Ayrıca, **dedektif** metaforu bütün katılımcılar tarafından ortak olarak zikredilmiştir.

Tablo 10

Kendi Bilgisinin İnşacısı Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Arı/bal arısı	14 (1)	4 (1.6)	2 (1)	7 (1.4)	2 (0.9)	6 (2.2)	35 (1.2)
Dedektif	10 (0.7)	---	---	3 (0.6)	1 (0.5)	5 (1.8)	19 (0.7)
İnşaat işçisi	4 (0.3)	---	1 (0.5)	1 (0.2)	---	---	6 (0.2)
Kâşif	3 (0.2)	---	---	---	---	2 (0.7)	5 (0.2)
Balıkçı	3 (0.2)	---	---	1 (0.2)	---	1 (0.4)	5 (0.2)
Filozof	1 (0.1)	---	---	2 (0.4)	---	---	3 (0.1)
Kardelen	1 (0.1)	---	---	1 (0.2)	---	1 (0.4)	3 (0.1)

Maceracı	1 (0.1)	---	1 (0.5)	---	---	---	2 (0.1)
Avcı	2 (0.1)	---	---	---	---	---	2 (0.1)
Gazeteci	---	1 (0.4)	---	1 (0.2)	---	---	2 (0.1)
Bilim insanı	1 (0.1)	1 (0.4)	---	---	---	---	2 (0.1)
Örümcek	---	1 (0.4)	---	1 (0.2)	---	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	38 (2.7)	7 (2.8)	4 (2)	17 (3.3)	3 (1.4)	15 (5.4)	84 (3)
Metafor	10 (7)	4 (5)	3 (4.2)	8 (8)	2 (3)	5 (6.9)	12 (7.7)

Bu kategoriye oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenme, bilgi üretme ve anlamlandırma sürecidir (**dedektif, filozof, gazeteci, inşaat işçisi, örümcek**).

“Öğrenci, her şeyi sorup öğrenen bir **dedektif** gibidir, çünkü dedektif bir sonuca ulaşmak için hiçbir ayrıntıyı göz ardı etmez ve bütün ipuçlarını çok dikkatli bir şekilde değerlendirir. Öğrenci de sürekli olarak bilgi toplar, sebep-sonuç ilişkisi kurar ve eldeki bilgileri sentezleyerek bir değerlendirmede bulunur. Bu faaliyetleri yürütürken de sistematik olarak çalışır.” (SÖ/3/K₁₈)

“Öğrenci, **filozof** gibidir; çünkü filozof bilgi üretir . . . Öğrenci de sürekli olarak merak duyar ve bitmek tükenmek bilmeyen sorularıyla hayatı ve gerçeği anlamaya çalışır.” (İÖ/3/K₆)

“Öğrenci, **gazeteci** gibidir; çünkü çevresindeki olgu ve olayları farklı açılardan yaklaşılarak araştırır.” (İÖ/2/E₁)

“Öğrenci, kendi evini (bilgisini) inşa eden bir **inşaat işçisi** gibidir . . . İlkokul yıllarında aldığı bilgilerle evin temelini atmaya başlar. Ortaokul yıllarındaki bilgilerle evin temelini güçlendirir . . .” (SÖ/1/E₁₁)

“Öğrenci, kendi ağını (bilgisini) oluşturan bir **örümcek** gibidir . . .” (FBÖ/4/K₅)

(2) Öğrenci, öğrenme sürecinde aktif bir konumdadır (**arı/bal arısı, avcı, balıkçı, bilim insanı, kardelen, kâşif, maceracı**).

“Öğrenci, **arı/bal arısı** gibidir, çünkü kendi peteğini (bilgisini) örmeye çalışır . . . Öğrenci bal yapmak için bütün çiçekleri (öğretmenleri) dolaşır balözü (bilgi) toplar.” (SÖ/2/K₆)

“Öğrenci, **avcı** gibidir, çünkü avına (bilgiye) ulaşmak için iz sürer.”
(SÖ/4/E₆)

“Öğrenci, balık (bilgi) avlayan bir **balıkçı** gibidir.” (İÖ/1/E₄)

“Öğrenci, sürekli olarak yeni bilgiler peşinde koşan bir **bilim insanı** gibidir.”
(FBÖ/3/E₁)

“Öğrenci, yüksek tepelerde karın altında açan ve kendi ayakları üzerinde durmaya çalışan bir **kardelen** gibidir.” (SBÖ/1/K₃)

“Öğrenci **kâşif** gibidir; çünkü her an her dakika yeni ve bilinmeyenleri ortaya çıkarmaya çalışır.” (SBÖ/3/E₃)

“Öğrenci **maceracı** gibidir; çünkü yeni şeyleri keşfetmek için sürekli olarak yeni bir serüvene çıkar.” (SÖ/3/K₁₇)

11. Sosyal katılımcı olarak öğrenci

Bu kategoriyi toplamda 42 öğrenci (%1.5) ve 5 metafor (%3.2) temsil etmektedir (bakınız Tablo 11). Bu kategoride sadece bir metafor (**karınca**, %0.7) baskındır ve hiçbir metafor da katılımcılar arasında ortak değildir.

Tablo 11

Sosyal Katılımcı Olarak Öğrenci

Metafor adı	SÖ f (%)	FBÖ f (%)	BÖTÖ f (%)	İÖ f (%)	MÖ f (%)	SBÖ f (%)	Toplam f (%)
Karınca	6 (0.4)	3 (1.2)	3 (1.5)	2 (0.4)	---	5 (1.8)	19 (0.7)
Tiyatro sanatçısı	2 (0.1)	1 (0.4)	1 (0.5)	3 (0.6)	---	---	7 (0.2)
Futbolcu	6 (0.4)	---	---	---	1 (0.5)	---	7 (0.2)
Gezgin/turist	4 (0.3)	---	1 (0.5)	1 (0.2)	1 (0.5)	---	7 (0.2)
Orkestra sanatçısı	---	---	---	2 (0.4)	---	---	2 (0.1)
Toplam							
Öğrenci	18 (1.3)	4 (1.6)	5 (2.5)	8 (1.6)	2 (0.9)	5 (1.8)	42 (1.5)
Metafor	4 (2.8)	2 (2.5)	3 (4.2)	4 (4)	2 (3)	1 (1.3)	5 (3.2)

Bu kategoriyi oluşturan metaforların temel özellikleri şunlardır:

(1) Öğrenme sosyo-bilişsel bir süreçtir (**orkestra sanatçısı, tiyatro sanatçısı**).

“Öğrenci, **orkestra sanatçısı** gibidir, öğretmen de orkestra şefi. Öğretmen ve öğrencilerin sınıf içinde birlikte gerçekleştirdikleri etkinlikler de, orkestranın çaldığı melodilere benzer.” (İÖ/4/E₁)

“Öğrenci, **tiyatro sanatçısı** gibidir; çünkü . . . öğretmen ve öğrenciler hep birlikte bir tiyatro oyununu sınıf denen sahnede sergilerler.” (SÖ/4/K₉)

(2) Öğrenciler birlikte çalışır ve öğrenir, birbirlerinden bağımsız olarak değil (**karınca**).

“Öğrenci, **karınca** gibidir . . . Öğretmen, sınıftaki öğrencilerin birlikte çalışmasını sağlayacak etkinlikler tasarlar. Bu sayede öğrenciler hem kendi öğrenmelerine hem de arkadaşlarının öğrenmelerine katkıda bulunur.” (BÖTÖ/4/K₂)

(3) Öğretmenin en önemli görevi, öğrencilerin öğrenmesine liderlik ve rehberlik etmektir (**futbolcu, gezgin/turist**).

“Öğrenciler **futbolcu**, aileler taraftar, öğretmenler de teknik direktör gibidir . . . Öğrenme, bir futbol maçı oynamak gibidir. Teknik direktör (öğretmen) bu maçta oyuncularına (öğrencilerine) çeşitli taktikler vererek onlara rehberlik ederken, oyuncular da öğrendiklerini sahada (gerçek hayatta) uygularlar.” (MÖ/2/E₃)

“Öğrenci, **gezgin** veya **turist** gibidir. Gezginin (öğrencinin) gitmek istediği yer (hedef) bellidir, ama oraya nasıl ulaşacağını bilemez. Gezginin ulaşmak istediği hedefe ulaşabilmesi için kendisine rehberlik edecek bir kişinin (öğretmenin) olması gerekir.” (SÖ/2/E₇)

Program türüne dayalı farklılıklar

Tablo 12, 11 kavramsal kategoriye *program türü* bakımından karşılaştırmaktadır. Tablo 12’ye göre, sınıf ve alan öğretmenliğindeki öğrencilerin *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler birbirlerinden önemli derecede farklılık göstermektedir ($\chi^2 (10, N=2.847) =32.055, p=0.000$). Bu farklılıkları aşağıdaki noktalarda özetlemek mümkündür:

(1) Sınıf öğretmenliğindeki öğrenciler “*boş bir zihin olarak öğrenci*”, “*bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci*”, “*ham madde olarak öğrenci*”, ve “*değerli bir varlık olarak öğrenci*” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini alan öğretmenliğindeki öğrencilere kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

(2) Alan öğretmenliğindeki öğrenciler “*pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci*”, “*özürlü bir varlık olarak öğrenci*”, ve “*itaatkâr bir varlık olarak öğrenci*” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini sınıf öğretmenliğindeki öğrencilere kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

(3) Sınıf ve alan öğretmenliğindeki öğrenciler “*sosyal sermaye olarak öğrenci*”, “*gelişen bir varlık olarak öğrenci*”, “*kendi bilgisinin inşacısı olarak öğrenci*”, ve “*sosyal katılımcı olarak öğrenci*” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini birbirlerine benzer oranlarda üretmiştir.

Tablo 12

11 Kavramsal Kategorinin Program Türüne Göre Karşılaştırılması

Kavramsal kategori	Sınıf öğretmenliği (SÖ) öğretmen adayları (n=1394) f(%)	Alan öğretmenliği (FBÖ + BÖTÖ + İÖ + MÖ + SBÖ) öğretmen adayları (n=1453) f(%)	Toplam (n=2847) f(%)
Gelişen bir varlık olarak öğrenci	407 (29.2)	436 (30)	843 (29.6)
Hammadde olarak öğrenci	339 (24.3)	305 (21)	644 (22.6)
Boş bir zihin olarak öğrenci	274 (19.7)	252 (17.3)	526 (18.5)
İtaatkâr bir varlık olarak öğrenci	99 (7.1)	155 (10.7)	254 (8.9)
Pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci	57 (4.1)	90 (6.2)	147 (5.2)
Değerli bir varlık olarak öğrenci	67 (4.8)	52 (3.6)	119 (4.2)
Bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci	59 (4.2)	42 (2.9)	101 (3.5)
Kendi bilgisinin inşacısı olarak öğrenci	38 (2.7)	46 (3.2)	84 (3)
Özürlü bir varlık olarak öğrenci	19 (1.4)	32 (2.2)	51 (1.8)
Sosyal katılımcı olarak öğrenci	18 (1.3)	24 (1.7)	42 (1.5)
Sosyal sermaye olarak öğrenci	17 (1.2)	19 (1.3)	36 (1.3)

Pearson chi-square $\chi^2(10, N=2.847)=32.055, p=0.000$

Cinsiyete dayalı farklılıklar

Tablo 13, 11 kavramsal kategoriye *cinsiyet* bakımından karşılaştırmaktadır. Tablo 13'e göre, kız ve erkek öğretmen adaylarının *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler birbirlerinden önemli derecede farklılık göstermektedir ($\chi^2(10, N=2.847) = 23.845, p=0.008$). Bu farklılıkları aşağıdaki noktalarda özetlemek mümkündür:

(1) Erkek öğretmen adayları “*boş bir zihin olarak öğrenci*”, “*pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci*”, “*ham madde olarak öğrenci*”, ve “*özürlü bir varlık olarak öğrenci*” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini kız öğretmen adaylarına kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

(2) Kız öğretmen adayları “*itaatkâr bir varlık olarak öğrenci*”, “*değerli bir varlık olarak öğrenci*”, ve “*gelişen bir varlık olarak öğrenci*” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini erkek öğretmen adaylarına kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

(3) Kız ve erkek öğretmen adayları “*bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci*”, “*sosyal sermaye olarak öğrenci*”, “*kendi bilgisinin inşacısı olarak öğrenci*”, ve “*sosyal katılımcı olarak öğrenci*”), kategorilerini temsil eden metafor imgelerini birbirlerine benzer oranlarda üretmiştir.

Tablo 13

11 Kavramsal Kategorinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Kavramsal kategori	Erkek (n=1165) f(%)	Kız (n=1682) f(%)	Toplam (n=2847) f(%)
Gelişen bir varlık olarak öğrenci	305 (26.2)	538 (32)	843 (29.6)
Hammadde olarak öğrenci	273 (23.4)	371 (22.1)	644 (22.6)
Boş bir zihin olarak öğrenci	250 (21.5)	276 (16.4)	526 (18.5)
İtaatkâr bir varlık olarak öğrenci	99 (8.5)	155 (9.2)	254 (8.9)
Pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci	65 (5.6)	82 (4.9)	147 (5.2)
Değerli bir varlık olarak öğrenci	44 (3.8)	75 (4.5)	119 (4.2)
Bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci	41 (3.5)	60 (3.6)	101 (3.5)
Kendi bilgisinin inşacısı olarak öğrenci	32 (2.7)	52 (3.1)	84 (3)
Özürlü bir varlık olarak öğrenci	24 (2.1)	27 (1.6)	51 (1.8)
Sosyal katılımcı olarak öğrenci	21 (1.8)	21 (1.2)	42 (1.5)
Sosyal sermaye olarak öğrenci	11 (0.9)	25 (1.5)	36 (1.3)

Pearson chi-square $\chi^2(10, N=2.847)=23.845, p=0.008$

Sınıf düzeyine dayalı farklılıklar

Tablo 14, 11 kavramsal kategoriye *cinsiyet* bakımından karşılaştırmaktadır. Tablo 14'e göre, giriş ve mezun düzeyindeki öğretmen adaylarının *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler birbirlerinden önemli derecede farklılık göstermektedir (χ^2 (10, N=2.847) =43.675, $p=0.000$). Bu farklılıkları aşağıdaki noktalarda özetlemek mümkündür:

(1) Giriş düzeyindeki öğretmen adayları "*bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci*", "*özürlü bir varlık olarak öğrenci*", "*itaatkâr bir varlık olarak öğrenci*", ve "*kendi bilgisinin inşacısı olarak öğrenci*" kategorilerini temsil eden metafor imgelerini mezun düzeyindeki öğretmen adaylarına kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

(2) Mezun düzeyindeki öğretmen adayları "*boş bir zihin olarak öğrenci*" ve "*gelişen bir varlık olarak öğrenci*" kategorilerini temsil eden metafor imgelerini giriş düzeyindeki öğretmen adaylarına kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

(3) Giriş ve mezun düzeyindeki öğretmen adayları "*pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci*", "*ham madde olarak öğrenci*", "*değerli bir varlık olarak öğrenci*", "*sosyal sermaye olarak öğrenci*", "*kendi bilgisinin inşacısı olarak öğrenci*", ve "*sosyal katılımcı olarak öğrenci*" kategorilerini temsil eden metafor imgelerini birbirlerine benzer oranlarda üretmiştir.

Tablo 14

11 Kavramsal Kategorinin Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Kavramsal kategori	Giriş düzeyindeki (1. + 2. Giriş düzeyindeki (3. + 4. Toplam sınıf) öğrenciler (n=2847)		
	Giriş düzeyindeki (1. + 2. sınıf) öğrenciler (n=1459) f(%)	Giriş düzeyindeki (3. + 4. sınıf) öğrenciler (n=1388) f(%)	Toplam öğrenciler (n=2847) f(%)
Gelişen bir varlık olarak öğrenci	410 (28.1)	433 (31.2)	843 (29.6)
Hammadde olarak öğrenci	325 (22.3)	319 (23)	644 (22.6)
Boş bir zihin olarak öğrenci	238 (16.3)	288 (20.7)	526 (18.5)
İtaatkâr bir varlık olarak öğrenci	164 (11.2)	90 (6.5)	254 (8.9)
Pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci	72 (4.9)	75 (5.4)	147 (5.2)
Değerli bir varlık olarak öğrenci	59 (4)	60 (4.3)	119 (4.2)

Bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci	58 (4)	43 (3.1)	101 (3.5)
Kendi bilgisinin inşacıısı olarak öğrenci	56 (3.8)	28 (2)	84 (3)
Özürlü bir varlık olarak öğrenci	33 (2.3)	18 (1.3)	51 (1.8)
Sosyal katılımcı olarak öğrenci	26 (1.8)	16 (1.2)	42 (1.5)
Sosyal sermaye olarak öğrenci	18 (1.2)	18 (1.3)	36 (1.3)

Pearson chi-square $\chi^2(10, N=2.847)=43.675, p=0.000$

Tartışma

Sınıf ve alan öğretmenliği öğretmen adaylarının *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri ortaya çıkarma amacına yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırmanın bulguları birkaç önemli noktaya dikkat çekmektedir. **İlk olarak**, *öğrenci* kavramının bir bütün olarak açıklanabilmesi için çok sayıda metafora ihtiyaç vardır. Örneğin, öğrenci “*ham madde*”, “*özürlü bir varlık*”, “*itaatkâr bir varlık*”, “*sosyal sermaye*” veya “*boş bir zihin*” olarak tanımlanabileceği gibi, aynı zamanda, “*değerli bir varlık*”, “*gelişen bir varlık*”, “*kendi bilgisinin inşacıısı*” ve “*sosyal katılımcı*” olarak da görülebilir. Bu durumda, *öğrenci* olgusunun sadece tek bir metaforla bir bütün olarak açıklanabilmesinin mümkün olmayacağı açıktır. Yob’un (2003, s. 134) da vurguladığı gibi: “Temelde metafor, söz ettiği olgunun kendisi değildir, onun sadece bir sembolüdür. Eğer bu olgunun kendisi olsaydı, metafora gereksinim olmazdı. Bu nedenle, metafor söz ettiği olgudan farklıdır ve bu olguya ilişkin çok güçlü bir perspektif sunsa da çoğu zaman ondan daha azdır. Bu durumu telafi etmek için de birçok metaforun işe koşulması gerekir.”

İkinci olarak, öğretmen adaylarının “*öğrenci*” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgelerinde popüler olan üç kavramsal temanın (“*gelişen bir varlık olarak öğrenci* %29.6, “*ham madde olarak öğrenci* %22.6” ve “*boş bir zihin olarak öğrenci* %18.5”) yanı sıra, fazlaca popüler olamayan dört kavramsal tema da (“*kendi bilgisinin inşacıısı olarak öğrenci* %3”, “*özürlü bir varlık olarak öğrenci* %1.8”, “*sosyal katılımcı olarak öğrenci* %1.5” ve “*sosyal sermaye olarak öğrenci* %1.3”) söz konusudur. Popüler olmayan bu dört kavramsal tema, gerçekte, popüler olarak benimsenen kavramsal temalar kadar önemlidir. Örneğin, “*kendi bilgisinin inşacıısı olarak öğrenci* %3” ve “*sosyal katılımcı olarak öğrenci* %1.5” kavramsal

temaları sırasıyla “*yapılandırmacı*” ve “*sosyal yapılandırmacı*” öğrenme anlayışlarını temsil etmektedir. Ayrıca, popüler olarak benimsenen iki kavramsal tema da (“*ham madde olarak öğrenci %22.6*” ve “*boş bir zihin olarak öğrenci %18.5*”) “*geleneksel*” eğitim anlayışını temsil etmektedir. Buna göre, denilebilir ki, öğretmen adaylarının öğrenme ve öğretmeye ilişkin olarak sahip oldukları düşünüş sistemlerinde “*geleneksel*” anlayış egemen iken (%41.1), “*yapılandırmacı*” (%3) ve “*sosyal yapılandırmacı*” (%1.5) bakış açıları yaygın olarak yer almamaktadır.

Benzer bir çalışmada, Martinez, Saulea ve Huber (2001) 50 tecrübeli öğretmenin öğrenme ve öğretmeye ilişkin metafor imgelerini 38 son sınıf öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlarla karşılaştırdı. Araştırmanın sonuçlarına göre, tecrübeli öğretmenlerin %57’si öğrenme ve öğretmeyi geleneksel bilgi aktarımıyla (örneğin, “*Öğrenme bir video kamerası gibi çevrede olup biten her şeyi olduğu gibi kaydetmektedir*”), %38’i yapılandırmacı teoriyi yansıtan metafor imgeleriyle (örneğin, “*Öğrenme bir dedektif gibi her şeyin detaylı bir şekilde araştırılmasıdır*”) ve geriye kalan %5’i de sosyo-bilişsel yaklaşımı yansıtan metafor imgeleriyle (örneğin, “*Öğretme bir turist rehberinin yaptığı gibi bir grup turistle birlikte hareket etmektedir*”) ilişkilendirmiştir. Tecrübeli öğretmenlerin aksine, öğretmen adaylarının %56’sı geleneksel yaklaşım, %22’si yapılandırmacı kuram ve geriye kalan %22’si de sosyo-bilişsel teoriyle ilişkili öğrenme-öğretme anlayışlarını temsil eden metaforlar geliştirmiştir.

Üçüncü olarak, *program türü, cinsiyet ve sınıf düzeyi* değişkenleri, öğretmen adaylarının *öğrenci* kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri önemli derecede etkilemektedir. Örneğin, *alan öğretmeni adaylarına* kıyasla, daha çok oranda *sınıf öğretmeni adayı* öğrencileri “*boş bir zihin*”, “*bilgi yansıtıcısı*”, “*ham madde*”, ve “*değerli bir varlık*” olarak nitelendirmektedir. Benzer şekilde, *giriş düzeyindeki öğretmen adayları* öğrencileri “*itaatkâr bir varlık*” olarak algılamakta, daha çok oranda *mezun aşamasındaki öğretmen adayı* öğrencileri “*gelişen bir varlık*” olarak görmektedir. Yine, *kız öğretmen adayları* öğrencileri “*gelişen bir varlık*” ve “*değerli bir varlık*” olarak algılamakta, daha çok oranda *erkek öğretmen adayı* öğrencileri “*boş bir zihin*” ve “*özürlü bir varlık*” olarak kavramsallaştırmaktadır.

Benzer bir çalışmada, Saban, Koçbeker ve Saban (2006) 485’i erkek ve 737’si de kız olmak üzere toplam 1222 öğretmen adayından *öğretmen* kavramına ilişkin metafor üretmelerini istedi. Araştırmanın verileri, katılımcıların her birinin “*Öğretmen . . . gibidir; çünkü . . .*” ibaresini tamamlamasıyla elde edildi. Toplanan ham veriler hem nitel hem de nicel veri çözümleme teknikleri kullanılarak analiz

edildi. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmen adayları toplam 111 adet geçerli metafor üretti. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından 10 farklı kavramsal kategori altında toplandı. Erkek öğrenciler öğretmenlerin “*şekillendirici/biçimlendirici*”, “*yol gösterici/yönlendirici*” ve “*iş birlikçi/demokratik lider*” rollerini, kız öğrenciler de öğretmenlerin “*bilgi sağlayıcı*”, “*bireysel gelişimi destekleyici*” ve “*karakter gelişimcisi*” rollerini birbirlerine kıyasla daha çok oranda benimsedi. Sınıf Öğretmenliği programındaki öğrenciler öğretmenlerin “*bireysel gelişimi destekleyici*” ve “*karakter gelişimcisi*” rollerini, İngilizce Öğretmenliği programındaki öğrenciler öğretmenlerin “*yol gösterici/yönlendirici*” rolünü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği programındaki öğrenciler de öğretmenlerin “*bilgi sağlayıcı*” ve “*iş birlikçi/demokratik lider*” rollerini diğer programlardaki öğrencilere kıyasla daha çok oranda benimsedi.

Sonuç olarak, metaforlar öğretmen adaylarının *öğrenci* olgusuna ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri anlamada, açığa çıkarmada ve açıklamada güçlü birer *araştırma aracı* olarak kullanılabilir. Bu bağlamda, farklı eğitim düzeylerindeki öğretmen adaylarından eğitimle ilgili farklı kavram ve olgulara ilişkin metafor üretmeleri ve bunları diğerleriyle paylaşmaları istenebilir. Kendi metafor imgelerini analiz ettikten ve bu imgelerin belli olgulara ilişkin sundukları alternatif kavramsallaştırmaların farkında olduktan sonra da, öğretmen adaylarına farklı eğitimsel olgu ve olaylara yeni bakış açıları getiren metafor imgeleri tanıtılabilir. Gillis ve Johnson’un (2002, s. 38) da oldukça ikna edici bir tarzda ifade ettiği gibi, metaforlar “. . . olmak istediğimiz veya olmadığımız, olageldiğimiz ve olmaktan kaçındığımız ve dahi olabileceğimiz benlik algısını anlamamıza yardımcı olurlar.”

Kaynaklar

- Arslan, M. M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Bozlk, M. (2002). The college student as learner: Insight gained through metaphor analysis. *College Student Journal*, 36, 142-151.
- Cerit, Y. (2006). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, 6(3), 669-699.
- Gillis, C., & Johnson, C.L. (2002). Metaphor as renewal: Re-imagining our professional selves. *English Journal*, 91 (6), 37-43.

- Inbar, D. (1996). The free educational prison: Metaphors and images. *Educational Research*, 38 (1), 77-92.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil* (Çeviren G.Y. Demir). İstanbul: Paradigma.
- Martinez, M.A., Sauleda, N., & Huber, G.L. (2001). Metaphors as blueprints of thinking about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 17, 965-977.
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Morgan G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor* (Çeviren, G. Bulut). İstanbul: BZD Yayıncılık.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A., Koçbeker, B.N., & Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, 6(2), 461-522.
- Silman, F. & Şimşek, H. (2006). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri okulları ve merkezi eğitim kurumlarına mecazlar yoluyla bir bakış. *Eğitim Araştırmaları (Eurasian Journal of Educational Research)*, 6(23), 177-187.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.

Ek 1**11 kavramsal kategori ve onları temsil eden özellikler (özet)***Boş bir zihin olarak öğrenci*

1. Öğrenci, boş bir beyne sahiptir.
2. Öğrencinin beyni sınırsız kapasitededir.
3. Öğrenci, bütün bilgileri olduğu gibi zihnine kaydeder.
4. Öğrenme, bilgi biriktirme ve depolama sürecidir.
5. Öğretme, bilgi aktarma sürecidir.

Bilgi yansıtıcısı olarak öğrenci

1. Öğrencinin en temel görevi, öğretmenin bilgisini yansıtmaktır.
2. Öğrenme, öğretmen tarafından aktarılan bilgileri olduğu gibi geri vermektir.
3. Bilgi, öğrenciden bağımsız olarak varolan bir olgudur.

Özüllü bir varlık olarak öğrenci

1. Öğrenci, zihinsel açıdan defolu bir varlıktır.
2. Öğrenci, duygusal açıdan kusurlu bir varlıktır.
3. Öğrenci, davranışsal açıdan problemlili bir varlıktır.
4. Öğrenci, toplum tarafından istenmeyen bir varlıktır.
5. Öğretmenin en temel görevi, öğrencilerin hatalarını teşhis ve tedavi etmektir.

Sosyal sermaye olarak öğrenci

1. Öğrenci, içinde yaşadığı toplumun geleceği için bir garantördür.
2. Öğretmenin en temel görevi, öğrencileri toplumun geleceği için hazırlamaktır.

Gelişen bir varlık olarak öğrenci

1. Öğrenci, büyüyen ve gelişen bir varlıktır.

Pasif bilgi alıcısı olarak öğrenci

1. Öğretmen, bilginin temel kaynağıdır.
2. Öğrenci, öğretmenin bilgisine muhtaçtır.
3. Bilginin öğrenci için pratiksel bir değeri yoktur.
4. Öğrenme, olgu ve olayları gözleyip beyne kaydetme sürecidir.
5. Öğrenme, bilgileri içe çekme ve hazmetme sürecidir.

Hammadde olarak öğrenci

1. Öğrenci, öğretmenin şekil ve biçim verdiği bir ham maddedir.
2. Öğretmen, öğrenciye şekil ve biçim veren bir ustadır.
3. Öğretme, öğrencileri önceden belirlenmiş bir kalıba sokmaktır.
4. Öğretme, öğrencileri sosyal bir ürün olarak yetiştirmektir.
5. Öğretmen, toplumda kültür birliğini sağlamakla yükümlüdür.

İtaatkar bir varlık olarak öğrenci

1. Öğrenci, tutsak bir varlıktır.
2. Öğrenci, otoriteye kayıtsız şartsız itaat eder.
3. Öğretmen, sınıfta neyi, niçin ve nasıl öğreteceğine karar veren tek otoritedir.
4. Öğrenme, sınıftaki diğer öğrencilerle yarışmaktır.

Değerli bir varlık olarak öğrenci

1. Öğrenci, kendine has özellikleriyle biricik bir varlıktır.
2. Öğretmenin en temel görevi, öğrencilerin farklı ilgi, ihtiyaç ve özelliklerini keşfedip geliştirmektir.

Kendi bilgisinin inşacıları olarak öğrenci

1. Öğrenme, bilgi üretme ve anlamlandırma sürecidir.

2. Öğrenme, gerçek hayat durumlarına uyum sağlamaktır.

3. Öğretmenin en temel görevi, öğrencilerin bireysel gelişimini desteklemektir.

Sosyal katılımcı olarak öğrenci

1. Öğrenme sosyo-bilişsel bir süreçtir.

2. Öğrenciler birlikte çalışır ve öğrenir, birbirlerinden bağımsız olarak değil.

3. Öğretmenin en temel görevi, öğrencilerin öğrenmesine rehberlik etmektir.

2. Öğrenci, öğrenme sürecinde aktif bir konumdadır.

Summary

PROSPECTIVE TEACHERS' MENTAL IMAGES ABOUT THE CONCEPT OF *STUDENT*

Ahmet SABAN*

Purpose

Mostly inspired by the work of Lakoff and Johnson (2005), a “*cognitive theory of metaphor*”, which considers metaphors as mental constructs that shape human thinking about the world and reality has currently evolved. Conducted within the framework of the “*cognitive theory of metaphor*”, this study focused on the following three questions:

1. What metaphorical images do prospective teachers use to describe “*learner*”?
2. What conceptual themes (or categories) can be derived from these metaphorical images?
3. Do the participants' program type, gender, and class level affect their conceptualizations of learner?

Method

Participants of the study, included 1165 male (40.9%) and 1682 female (59.1%) teacher education students (N=2847), enrolled in the Faculty of Education of the Selcuk University. Data was collected through the use of the phrase “*A student is like . . . because . . .*” and analyzed through the following five stages: *First*, all the metaphorical images supplied by the participants were simply coded (e.g., **dough**, etc.). *Second*, the coded metaphorical images (n=156) were scrutinized to choose a sample expression that represented each identified metaphorical image best. *Third*, 11 major conceptual categories were identified, each of which encompassed those metaphoric images with similar emphasis. *Fourth*, an outside

Address for correspondence: *Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Meram/KONYA, asaban@selcuk.edu.tr

coder was asked to sort the 156 images into the 11 conceptual themes (Reliability = .96). *Lastly*, the 11 conceptual themes were compared across the participants' gender, class level, and program type.

Results

11 conceptual themes

1. Student as empty vessel. 526 students (18.5%) and 24 metaphors (15.3%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student displays an empty brain. (2) The student's brain is unlimited. (3) The student accepts knowledge without any reservation. (4) Learning is a process of accumulating and storing knowledge. (6) Teaching is a process of depositing knowledge into the students' brains.

2. Student as knowledge recipient. 147 students (5.2%) and 23 metaphors (14.7%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The teacher is the main source of knowledge. (2) The student is assumed to be in need of knowledge. (3) Knowledge has no practical value for the students. (4) Learning is a process of observing and recording facts and events. (5) Learning is a process of absorbing and digesting knowledge.

3. Student as reflector of knowledge. 101 students (3.5%) and 11 metaphors (7%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The main role of the student is to reflect the teacher's knowledge. (2) Learning is a process of duplicating the teacher's knowledge. (3) Knowledge is a sort of substance to be reflected by the students.

4. Student as raw material. 644 students (22.6%) and 25 metaphors (16%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student is a raw material. (2) The teacher is a master. (3) Teaching is shaping students into a prescribed mold. (4) Teaching is producing students as socially useful products. (5) The teacher works to bring about cultural unity in the society.

5. Student as defective being. 51 students (1.8%) and 12 metaphors (7.7%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student is an intellectually defective being. (2) The student is a behaviorally defective being. (3) The student is an emotionally defective being. (4) The student is an unwanted being. (5) Teaching is treating students' flaws and deficiencies.

6. Student as absolute compliant. 254 students (8.9%) and 17 metaphors (10.9%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student is a captive being. (2) The student is to obey all the rules and regulations without questioning the authority. (3) The teacher decides about what and how to teach in the classroom. (4) Learning is racing with peers.

7. Student as social capital. 36 students (1.3%) and 7 metaphors (4.5%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student is the guarantor of the future of the society in which s/he lives. (2) The teacher is the main vehicle to prepare students for the future of the society.

8. Student as significant other. 119 students (4.2%) and 6 metaphors (3.8%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student is a unique individual. (2) The most important job of the teacher is to expose the hidden talents of his/her students.

9. Student as developing organism. 843 students (29.6%) and 14 metaphors (9%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student is a growing being. (2) Learning is tied to the real life issues. (3) The most important job of the teacher is to support the growth of each student in the classroom.

10. Student as constructor of knowledge. 84 students (3%) and 12 metaphors (7.7%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) The student is an active being. (2) Learning is a process of knowledge construction. (3) The student strives for meaning and understanding.

11. Student as social participant. 42 students (1.5%) and 5 metaphors (3.2%) represented this category. Main characteristics of this category include: (1) Learning is a socio-cognitive process of meaning making. (2) Students work and learn together, not in isolation from one another. (3) The teacher acts as a guide in the teaching-learning process.

Effects of program type, gender, and class level

The χ^2 analyses regarding *program type*, *gender*, and *class level* were significant. For example, while prospective classroom teachers produced more metaphors in the categories of student as “*empty vessel*”, “*reflector of knowledge*”, “*raw material*”, and “*significant other*”, prospective subject teachers generated more metaphors in the categories of student as “*knowledge recipient*”, “*defective being*”,

and “*absolute compliant*”. Also, males produced more metaphors in the categories of student as “*empty vessel*”, “*knowledge recipient*”, “*raw material*”, and “*defective being*” than females who in turn generated more metaphors in the categories of student as “*absolute compliant*”, “*significant other*”, and “*developing organism*”. Again, entry students produced more metaphors in the categories of student as “*reflector of knowledge*”, “*defective being*”, “*absolute compliant*”, and “*constructor of knowledge*” than their exit level peers who in turn generated more metaphors in the categories of student as “*empty vessel*” and “*developing organism*”.

Discussion

Several major understandings have emerged out of this research: *First*, while metaphors can act as basic mental models for organizing one’s knowledge of the world, some complex and abstract phenomena may require many different metaphors to represent them fully. The wide range of metaphorical images in this study, for example, reveals multiple realities of “*student*” and no single metaphor alone appears to capture all of the complexities of the “*learner phenomenon*”. *Second*, various factors (e.g., gender, being an entry or exit level teacher candidate, or majoring in elementary or secondary education) appear to influence how prospective teachers conceptualize “*learner*”. *Lastly*, findings indicate that the activity of metaphor generation can serve as a valuable pedagogical tool for teacher educators in urging their teacher trainees to examine, understand, and ultimately modify their preconceived beliefs of teaching and learning.